

Att möta utmaningen

En diskursanalys av europeiska staters
inställningar till utsläppsreduktioner

Examensarbete i Europakunskap

HT-2010

Författare: Caroline Sten

Handledare: Mathias Zannakis

Abstract

The European Union is a self proclaimed leader in the field of climate change and has a common target for reductions of greenhouse gas emissions. In spite of this, there are great differences between the member states capacity and dedication to the cause of implementing the Unions climate policy and reduce their emissions. The purpose of this thesis is to contribute to an understanding of how different European states construct their identity in the context of climate change mitigation. By analyzing national documents from three European states and using tools deriving from discourse analysis, I aim to illuminate differences and similarities in their rhetoric. The result is that due to the states relationship to the European Union and the United Nations, there are great similarities in the way they construct mitigation and their identity. These similarities are results of socialization between states and the legitimizing effects of certain constructions. The similarities are also somewhat superficial, since a deeper scrutiny of the results show that the states emphasize different values. It also reveals some internal contradictions between the norms within the constructions.

Keywords: climate policy, construction of identity, emissions reductions, discourse analysis, European Union

Nyckelord: klimatpolitik, identitetskonstruktion, utsläppsreduktioner, diskursanalys, Europeiska Unionen

Uppsatsens titel: Att möta utmaningen – En diskursanalys av europeiska staters inställningar till utsläppsreduktioner

Författare: Caroline Sten

Handledare: Mathias Zannakis

Termin: HT-10

Sidantal: 45

Innehåll

1. Inledning.....	6
2. Disposition.....	6
3. Bakgrund och problemformulering	7
4. Syfte och frågeställning.....	9
5. Studiens teoretiska utgångspunkt	10
5. 1. Det sociala dilemmat och bristen på rationalitet?.....	10
5.2. Diskursteori	13
5.3. Miljöproblem som diskurs.....	14
5. 4. Storyline	15
5.5. Storylines i miljödiskurser – utsläppsreduktioner som en möjlighet	16
5.6. Storylines i miljödiskurser – Ekologisk rättvisa.....	17
6. Metod	18
6.1. Val av fall.....	19
6.2. Idealtypskonstruktion och förväntat resultat	19
6.3. Diskursanalys	21
6.4. Material	22
7. Resultat.....	23
7.1. Storbritannien	24
7.2. Danmark.....	28
7. 3. Irland	32
7.4. Teoretisk anknytning och jämförelse mellan staterna	35
8. Slutdiskussion och sammanfattning	40
8.1. Slutdiskussion.....	40
8.2. Sammanfattning.....	41
Referenser.....	43

Ordlista

Adaptation/anpassning – initiativ och åtgärder med syfte att reducera sårbarheten hos både naturen och mänskligheten mot förväntade och redan existerande förändringar i och med klimatförändringar.

Annex 1 – enligt UNFCCC länder som var medlemmar av OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) år 1992, plus länder med transitionsekonomier, inklusive den Ryska federationen, de Baltiska staterna och flera central- och östeuropeiska länder.

Clean Development Mechanism (CDM) – en möjlighet för Annex 1-länder som är parter till Kyotoprotokollet att driva ett projekt för att reducera utsläpp i ett utvecklingsland, eller non-Annex-land. Dessa projekt genererar utsläppsrätter som kan användas för att nå målen under Kyotoprotokollet. Projekten måste generera reduktioner som inte skulle ha skett utan investeringarna.

Flexibla mekanismer – Joint Implementation, Clean Development Mechanisms och utsläppshandel. Marknadsbaserade mekanismer som ska hjälpa länder med reduktionsmål att nå dessa när nationella åtgärder inte räcker till.

IPCC – Intergovernmental Panel on Climate Change – en mellanstatlig, vetenskaplig organisation där forskare från hela världen på frivillig basis och utan att få betalt arbetar med att sammanställa forskning om klimatförändringarna. Panelen bedriver ingen egen forskning och är ”policyrelevant men inte policyföreskrivande”¹.

Joint implementation (JI) – en möjlighet för Annex 1-länder som är parter till Kyotoprotokollet att driva projekt med utsläppsreducerande syfte i andra länder som också är parter till Kyotoprotokollet, och för det få utsläppsrätter som kan användas för att nå de egna målen under Kyotoprotokollet. Projekten måste generera reduktioner som inte skulle skett utan investeringarna.

Kolsänka – en naturlig eller artificiell lagring av koldioxid. De största kolsänkorna är haven och vegetation.

¹Naturvårdsverket, FN:s klimatpanel (IPCC), återfinns på <http://www.naturvardsverket.se/sv/Forskning/Var-forskning/Forskning-om-klimat/Annan-forskning-om-klimatets-forandring/FNs-klimatpanel-IPCC/>, hämtad 2010-12-22

Kyotoprotokollet – ett internationellt avtal som binder 37 länder och den Europeiska Unionen att reducera sina utsläpp av växthusgaser. Reduktionerna mäts i procentsatser jämfört med utsläppen år 1990 (vissa länder har dock fått undantag och har andra s.k. basår) och ska genomföras i perioden 2008-2012. Avtalet skrevs på 1997, trädde i kraft 2005 och har varit omstritt på grund av svårigheter att få stater att skriva under och ratificera. Avtalet styrs av principen om ”common but differentiated responsibilities”, vilket lägger en större ansvarsbörda på Annex 1-länder.

Mitigation/lindring – implementering av policies med syfte att reducera utsläppen av växthusgaser och öka mängden kolsänkor. Förändrad teknologi som reducerar mängden resurser och mängden utsläpp som krävs för att tillverka en färdig produkt.

Non-Annex 1 – i ”vardagligt” tal Non-Annex, består enligt UNFCCC till största delen av världens utvecklingsländer, med varierande grad av utsatthet för klimatförändringar. Vissa hotas direkt av förändringarna som en ökad global temperatur kan leda till, medan andra snarare kommer drabbas av de ekonomiska konsekvenserna. Klimatkonventionen betonar att dessa staters behov ska tas i särskilt beaktande.

UNFCCC – United Nations Framework Convention on Climate Change. Ett internationellt fördrag med syfte att möjliggöra samtal mellan stater om vad som ska göras åt klimatförändringarna. Fördraget trädde i kraft 1994, omfattar i princip alla världens stater och innebär inga juridiskt bindande förpliktelser. Det är snarare en arena för stater att samla och delge information, utforma och dela med sig av nationella strategier och samarbeta kring anpassningsåtgärder.

1. Inledning

”Om man är stark måste man också vara snäll” sa en gång en välkänd björn. I ett klimatpolitiskt sammanhang kan detta omskrivas till ”om man har de ekonomiska och tekniska förutsättningarna har man ett ansvar gentemot andra länder att reducera sina egna utsläpp och hjälpa andra att reducera sina”. Detta resonemang är centralt i hur Sverige har konstruerat sitt klimatpolitiska ansvar och legitimerat det faktum att man har reducerat sina utsläpp betydligt mycket mer än vad man åtagit sig under den Europeiska Unionens (härefter benämnd EU eller unionen) interna fördelning. Ytterligare en faktor som bidragit till att legitimera en sådan politik är den svenska tendensen att se utsläppsreduktioner som ett möjlighetsscenario, då det innebär en chans att få internationell prestige och göra ekonomiska vinster.² Men till följd av just medlemskapet i unionen är Sverige inte ensamt i den sjunkande klimatbåten; oavsett hur mycket Sverige minskar sina utsläpp är det ändå unionens aggregerade utsläpp som räknas, då dess medlemsstater valde att skriva upp sig på ett gemensamt åtagande under Kyotoprotokollet. Olika europeiska stater klarar sina åtaganden mer eller mindre bra, och har olika förutsättningar därtill, vilket vi kan anta leder till vissa interna spänningar i utformandet av gemensamma policies.

Denna uppsats kommer utgå från tidigare forskning om hur Sverige ur ett diskursivt perspektiv konstruerar utsläppsreduktioner. Studien ska för det första se om vi kan förvänta oss en liknande konstruktion hos andra stater som reducerar sina utsläpp mer än de måste och för det andra se om vi kan förvänta oss en omvänd konstruktion hos stater som inte reducerar utsläppen mer än nödvändigt. Olika stater presterar olika bra i förhållande till sina mål, och jag kommer använda mig av stater med varierande prestationsförmåga för att exemplifiera de kluster som finns. Storbritannien kommer användas som exempel på en stat som gör mer än vad de åtagit sig, medan Irland och Danmark kommer representera stater som inte överpresterar.

2. Disposition

I *kapitel 3* ges en bakgrund till EU:s klimatpolitik och förutsättningarna för denna studie. Detta utgör bakgrunden till *kapitel 4*, där syftet och frågeställningarna presenteras. I *kapitel 5* går jag igenom studiens teoretiska bakgrund, både med avseende på tidigare forskning om EU:s och europeiska staters klimatpolitik och det diskursteoretiska ramverket för studien.

² Zannakis, Mathias, *Climate Policy as a Window of Opportunity*, 2009, s. 115

Kapitel 6 innehåller beskrivning av metod, konstruering av de idealtyper som utgör studiens analysram, samt diskussion kring val av fall och material. Studiens resultat presenteras i *kapitel 7*, där jag går igenom dokumenten land för land utifrån analysramen. I kapitlet ingår även en analys av resultatet, med återkoppling till den teoretiska utgångspunkten för studien. I *kapitel 8* för jag en avslutande diskussion och sammanfattar studien.

3. Bakgrund och problemformulering

EU har en förhållandevis progressiv roll inom den globala klimatpolitiken. Unionens egna målsättningar för utsläppsreduktion är relativt ambitiösa och inom ramen för United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) driver de på andra aktörer för att höja den gemensamma ribban.³ Att unionen klarar sina aggregerade ambitioner är till stor del tack vare användandet av flexibla mekanismer, det vill säga möjligheten för Annex 1-länder (mer kända som i-länder eller den globala norden) att ”minska” sina utsläpp och fylla sina kvoter genom att investera i utsläppsreducerande projekt i mindre utvecklade länder, och det faktum att de olika medlemsstaterna har olika mål anpassade efter bland annat ekonomiska förutsättningar. Om vi däremot jämför de olika staternas förmåga att leva upp till sina förväntade resultat med varandra finner vi stora skillnader, då vissa stater klarar sina utsläppsreduceringsmål med marginal och i vissa fall till och med gör mer än de måste, medan andra inte ens klarar sina mål när vi räknar in användandet av kolsänkor, alltså plantering av skog och andra naturliga ”konsumenter” av koldioxid och andra gaser, och flexibla mekanismer.⁴

I nuläget är detta uppenbarligen en fungerande fördelning för EU, då unionen når de uppsatta målen för unionen i egenskap av en samlad aktör på den globala arenan, men hur kommer de interna skillnaderna påverka dess framtida ambitioner? Enligt EEA (European Environmental Agency) är faktumet att vissa stater är ambitiösare än de måste en grundläggande förutsättning för att unionen som helhet når sina mål och täcker andra staters tillkortakommanden.⁵ I och med att EU antog ett omfattande klimat- och energipaket år 2008 höjdes ribban för medlemsstaterna när det gäller utsläppsreducering och andelen förnybar

³ Se exempelvis Parker, Charles & Karlsson, Christer, *Climate Change and the European Union's Leadership Moment: An Inconvenient Truth*, Journal of Common Market Studies, vol 48, no 4, 2010 eller Schreurs, Miranda & Tiberghien, Yves, *Multi-Level Reinforcement: Explaining European Union Leadership in Climate Change Mitigation*, Global Environmental Politics, vol 7, no 4, 2007

⁴ Tracking progress towards Kyoto and 2020 targets in Europe, EEA Report no 7/2010, s. 6f

⁵ Ibid. s. 6

energi fram till 2020 och i förhandlingarna kring Kyotoprotokollets uppföljare argumenterar unionen för en kollektiv insats från Annex 1-länderna, där man tillsammans ska sikta mot en gemensam reduktion på 30% mot nivåerna från 1990.⁶ Alla EU:s medlemsstater kommer med största sannolikhet få det svårare att nå unionens ambitioner, då EU-15 får ännu tuffare mål och de nyare medlemsstaterna med sin ekonomiska utveckling involveras i arbetet. I nuläget har EU:s nyare medlemsstater mycket låga utsläppsnivåer, men dessa kan främst härledas till den ekonomiska nedgången efter Sovjetblockets fall. När de östeuropeiska staterna når samma nivå av industrialisering och tillväxt som Västeuropa kan vi räkna med en ökande utsläppsnivå som EU måste ta itu med.⁷ Även EU-15 kommer att få det tuffare, då det är svårare att sänka utsläppen ytterligare när vissa reduktioner redan gjorts.⁸

Enligt Daniel Naurin är miljöpolitiken ett undantag från EU:s normala svårigheter att införa regleringar och genomdriva den positiva integrationen.⁹ Det finns dock anledning att anta att om vissa stater har svårt att klara sina åtaganden under Kyotoprotokollet kommer de få det ännu svårare att klara de framtida målsättningarna, vilket i sin tur kan antas leda till interna spänningar. Redan inför Köpenhamnsmötet hade unionen problem med att komma fram till en gemensam plattform, där den största stöttestenen var den ekonomiska frågan.¹⁰ Det kommer bli svårt för EU att behålla den ledarroll som unionen själv tagit på sig om den inte klarar av att implementera sina ambitiösa mål, då dess sammanhållning och trovärdighet kommer undermineras.¹¹

Som Maarten Hajer påpekar finns det en global konsensus om miljöproblemens existens bland politiska aktörer – ”we’re all Greens now”.¹² Även teorin om den mänskliga påverkan på klimatet är så pass etablerad att vi kan betrakta den som institutionaliserad i EU, vilket fyller en legitimerande funktion för unionens relativt höga krav på sina medlemmar.¹³ Trots den gröna politikens allt mer centrala roll i europeisk policyproduktion kommer ekonomiskt

⁶ Europeiska kommissionens klimatåtgärder, återfinns på http://ec.europa.eu/climateaction/eu_action/index_sv.htm, hämtad 2010-12-03

⁷ Parker & Karlssons, 2010, s. 934

⁸ Zannakis, 2009, s. 19

⁹ Naurin, Daniel, *Politik för hållbar utveckling i den Europeiska Unionen*, i Jagers, Sverker C. (red), *Hållbar utveckling som politik: om miljöpolitikens grundproblem*, Malmö Liber AB, 2005

¹⁰ Björklund, Marianne & Hedström, Ingrid, *Nöjd Reinfeldt har fått EU att enas om klimatet*, Dagens Nyheter, 2009-10-30, återfinns på <http://www.dn.se/fordjupning/europa2009/enighet-om-klimatfinansiering-1.985609>, hämtad 2010-11-03

¹¹ Parker & Karlsson, 2010, s. 940f

¹² Hajer, Maarten, *The Politics of Environmental Discourse*, 1997, Oxford, s. 14f

¹³ Parker & Karlsson, 2010, s. 924

starka stater som exempelvis Danmark inte nå upp till sina relativt höga reduktionsmål för 2008-2012 om de fortsätter som de gör just nu, och exempelvis Irland, som enligt EU:s interna fördelning till och med får öka sina utsläpp, skulle inte hålla sig innanför ramen för vad de får göra utan kolsänkor och flexibla mekanismer.¹⁴ Andra stater, exempelvis Storbritannien och Sverige, har överimplementerat och kommer med största sannolikhet reducera sina utsläpp med mer än vad de måste. Hur legitimerar dessa stater sitt agerande? Hur kommer det sig att Storbritannien och Sverige gör mer än vad de måste? Mathias Zannakis hävdar att detta i fallet Sverige kan härledas till landets tendens att se utsläpps begränsning och andra klimatåtgärder som ett möjlighetsscenario snarare än en politisk och ekonomisk uppoffring, där omställningen på sikt kommer bli lönsam. Ytterligare en viktig faktor i Sveriges identitetskonstruktion är att man anser sig ha ett ansvar att reducera sina utsläpp gentemot andra länder, då landet dels har resurser för att göra det och dels inte är det land som i första hand drabbas av klimatförändringarnas konsekvenser.¹⁵ Om denna typ av konstruktion kan ses hos europeiska stater kan det bidra till en förståelse för diversiteten bland dessas implementeringsförmåga. Att tala om utsläppsreducering som förenligt med ekonomisk tillväxt och som en möjlighet till en omställning till ett mer hållbart samhälle, snarare än en inskränkning på ekonomin och en nödvändig uppoffring för världen verkar rent logiskt göra det lättare att göra den hållbara aspekten till en naturlig del av samhällsstrukturen. Kan skillnader i identitetskonstruktioner spåras kan det också bidra till en förståelse för de problem unionen kan komma att stå inför när utsläppstaket i framtiden kan komma att sänkas.

4. Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka sambandet mellan europeiska staters syn på klimatåtgärder som en uppoffring respektive en möjlighet, samt synen på statens ansvar i ett globalt perspektiv, och deras förmåga att klara av implementeringen av sina utsläppsreducerande åtaganden. Utifrån tidigare forskning, som kommer att utvecklas och diskuteras närmare nedan, kan vi förvänta oss att stater som reducerar sina utsläpp mer än de måste konstruerar sin klimatpolitiska identitet som en kombination av ett materialistiskt vinstintresse och en solidaritet med mer utsatta länder. Jag vill för det första undersöka om detta förväntade beteende inträffar, eller om Sverige är ett isolerat fall. Vidare vill jag testa dessa förväntningar på stater som presterar mindre bra, och se om man kan dra slutsatser om deras identitetskonstruktion utifrån resultatet om Sveriges beteende.

¹⁴EEA, 2010, s. 7f

¹⁵ Zannakis, 2009, s. 115f

Hur konstruerar europeiska stater som reducerar sina utsläpp mer än de måste sin klimatpolitiska identitet? Stämmer de förväntningar vi kan ha utifrån tidigare forskning?

Hur konstruerar andra europeiska stater sin klimatpolitiska identitet? Stämmer de förväntningar vi kan ha utifrån tidigare forskning?

5. Studiens teoretiska utgångspunkt

5. 1. Det sociala dilemmat och bristen på rationalitet?

Den teoretiska bakgrunden till denna uppsats tar sitt avstamp i teorin om sociala dilemman eller ”tragedy of the commons”, där vi finner förklaringen till varför Sveriges, Storbritanniens och EU:s agerande i klimatfrågan kan få en eller annan statsvetare att höja på ögonbrynet. Förutsättningen för det sociala dilemmat är att vi har ett scenario där alla tjänar på att alla samarbetar, exempelvis i reduktionen av växthusgaser. Problemet som då uppstår är att alla aktörer måste lita på att alla andra gör sin del av arbetet, för att inte bli den som lägger tid och resurser på att lösa ett problem som inte kommer att lösas om alla andra står med armarna i kors. Det rationella agerandet borde därför bli att inte agera förrän man har en garanti för att andra agerar. Det krävs en viss social tillit. Det klassiska resultatet blir därmed att ingenting händer eftersom ingen vågar lita på att andra gör sin del.¹⁶ Ett sätt att komma runt dilemmat är enligt Bo Rothstein att skapa institutioner som reglerar användandet av det allmänna godset, vilket är vad det internationella samfundet har gjort i och med instiftandet av UNFCCC och Kyotoavtalet, även om deras funktion är under ständig diskussion.¹⁷ Dessa institutioner skapar en arena för dialog där alla aktörer tillsammans kan komma överens om förutsättningarna för utsläppsreduktioner, och därmed skapa tillit till varandra. I och med att UNFCCC i princip saknar sanktionsmöjligheter blir det extra viktigt för förtroendet stater emellan att alla faktiskt klarar sina reduktionsmål för att behålla ett ömsesidigt förtroende. Processen i UNFCCC kännetecknas av ständiga kompromisser mellan stater som vill olika saker, där vissa vill se radikala utsläppsreduceringar och andra helst vill slippa reducera alls. I denna process har EU tagit på sig en ledarroll och förespråkar relativt höga utsläppsreduceringar, för att vara en Annex-1-aktör. Under dessa förutsättningar är det viktigt för EU att klara sitt

¹⁶ Rothstein, Bo, *Sociala fällor och tillitens problem*, i *Ett missnöjt folk*, Sören Holmberg och Lennart Weibull (red), 1997, s. 313f och Zannakis, 2009, s. 9f

¹⁷ Rothstein, 1997, 313f

utsläppsreduktionsmål, för att behålla andra staters förtroende och kunna driva på utvecklingen i sin självpåtagna ledarroll.¹⁸

Men varifrån kommer EU:s ledarroll? Varför går man emot det sociala dilemmats logik och försöker driva på resten av världen i en mer progressiv riktning? Schreurs och Tiberghien menar att denna progressivitet är resultatet av EU:s konstruktion, då den består av många stater och institutioner vilka strävar efter att påverka policyskapandet. Författarna betonar särskilt betydelsen av vissa mer progressiva stater, Europaparlamentet och den europeiska kommissionen. Internt har dessa påverkat varandras ambitioner genom en ”tävlan” om ledarrollen, vilket i det långa loppet har lett till en omdefiniering och homogenisering av alla aktörers intressen.¹⁹ Denna interna påverkansprocess har skapat unionens ambitioner att bli en normativ makt, både på miljöområdet generellt och inom klimatpolitiken specifikt. De menar också att en grundläggande förutsättning för skapandet av en europeisk ledarroll var omskapandet av nationella intressen i de stora utsläpparstaterna, Tyskland, Storbritannien och Italien, samt det faktum att man i uppdelandet av utsläppsbördor tog med aspekten av differentierade skyldigheter.²⁰

Grunden för EU:s gemensamma utsläppsreduceringsmål är alltså unionens interna överenskommelse om bördefördelning (the burden sharing agreement). EU-15 tog på sig en gemensam börda på 8 % under Kyotoprotokollet som sedan internt delades upp efter staternas förmåga. Anledningen till att differentierade åtaganden blev en så viktig punkt i överenskommelsen var att Spanien, Grekland och Portugal menade att länder i ekonomisk utveckling inte kunde förväntas göra samma reduktioner som andra stater.²¹

Tanja Börzel menar att EU:s miljöpolitik framför allt drivs framåt av dess mer progressiva medlemsländer, vilka hon pekar ut som Tyskland, Nederländerna, Danmark, Sverige, Finland, Österrike och, på senare tid, Storbritannien. Detta beror på att dessa har ett intresse av att överföra sin nationella standard till EU-nivå, då stora likheter mellan nationell och EU-lagstiftning innebär mindre kostnader och förändringar när unionens lagar ska implementeras i medlemsstaterna. Det finns också ett stort intresse för europeisk implementering av nationell standard från privata aktörer, då industrier för det första vill slippa kostnader som en anpassning av produktionen till nya förutsättningar skulle innebära och för det andra ser

¹⁸ Parker & Karlsson, 2010, s. 940f

¹⁹ Schreurs & Tiberghien, 2007, s. 22

²⁰ Ibid. s. 33

²¹ Ibid. s. 32

exportmöjligheter om resten av unionen i och med nya krav behöver teknik som den nationella industrin redan har. De stater som redan för en aktiv miljöpolitik har också större möjligheter att påverka den europeiska miljöpolitiken, då de har mer kunskap och större resurser avsatta till både forskning och påverkansarbete. Anledningen till att dessa stater kommer undan med att föra en politik som både blir dyr och kräver stora förändringar från övriga stater är just att miljöfrågor inte ligger högt upp på de övriga staternas agendor, och därför inte tilldelas de resurser, både ekonomiska och kunskapsmässiga, som krävs för ett påverkansarbete i en annan riktning. Därmed styrs EU:s miljöpolitiska agenda av de nordeuropeiska, progressiva staterna. Detta innebär dock inte att alla dessa har en homogen agenda; de progressiva staterna har olika sätt att göra saker på och strävar efter att ”ladda upp” just sin agenda på det europeiska planet.²²

Men om EU:s agerande förklaras av de nordeuropeiska ländernas agenda; var kommer då den ifrån? Varför går de i sin tur emot all rationell logik och driver en progressiv politik? En möjlig förklaring finner vi hos Mathias Zannakis. I en studie av Sveriges överambitiösa utsläppsreduktioner i förhållande till det sociala dilemma som miljöpolitiska frågor ofta drabbas av kommer han fram till att landets agerande kan förklaras av att de har tenderat att för det första se utsläppsreducerande åtgärder som en möjlighet, där omställningen på sikt kommer bli lönsam, och för det andra anse sig ha ett ansvar gentemot andra länder att reducera sina utsläpp. Möjlighetsscenarioet legitimerar en progressiv klimatpolitik då regeringen istället för att betona omfattningen på utmaningen och de stora uppoffringar det svenska folket måste göra för planetens överlevnad, istället visar på hur lönsamt det i längden kommer vara att ligga före. En grundläggande omstrukturering av samhället innebär att Sverige kan tjäna på att ligga före i utvecklingen av ”grön teknik” då denna förr eller senare kommer behövas världen över. Ansvarslinjen lägger i sin tur stor tyngd på global miljö rättvisa och industrialiserade länders historiska skyldighet och ekonomiska förmåga att vara föregångare. Detta utifrån förutsättningarna att man har institutionaliserat FN:s syn på klimatförändringarna som ett stort hot mot mänskligheten och att man är ett rikt land med stora resurser och naturtillgångar.

Utifrån Zannakis resultat kan vi formulera en tes:

²² Börzel, Tanja, *Pace-setting, Foot-dragging and Fence-setting: Member State Responses to Europeanization, Environmental Policy in the European Union: Actors, Institutions and Processes* (2nd edition), red. Jordan, Andrew, Sterling 2005

Stater som kan anses vara överambitiösa och gör mer än de måste på det klimatpolitiska området tenderar att se utsläppsreduktioner som för det första en möjlighet till ekonomisk och politisk vinst och för det andra ett ansvar baserat i resurser och historiskt agerande. Utifrån dessa förutsättningar blir deras agerande rationellt.

För att pröva sambandet mellan identitetskonstruktion och förmåga att klara sina åtaganden kan vi också formulera en tes för det motsatta förhållandet. Stater som inte gör mer än de måste, och kanske knappt ens det, bör för det första se utsläppsreduktioner som en ekonomisk och politisk uppoffring och för det andra sakna en känsla av ansvar för andra länder.

Zannakis använder sig i sin avhandling av de diskursanalytiska verktygen *storylines*, eller berättelser, och då framför allt berättelser om möjlighet och ekologisk rättvisa. Dessa konkretiserar hans resultat om Sveriges konstruktion av klimatpolitiken och även de teser som denna undersökning ska pröva. Jag kommer använda mig av dessa berättelser då jag vill kunna relatera mitt resultat till Zannakis. Nedan följer en genomgång av diskursteori med en avsmalning mot *storylines*, för att ge en bakgrund till berättelserna om möjligheter och ekologisk rättvisa.

5.2. Diskursteori

En diskurs har sin grund i språket och hur människor använder det för att förstå och tolka världen. Den kännetecknas av att vissa språkliga begrepp tillskrivs vissa innebörder och värden inom ramen för en viss kontext, och att de får dessa innebörder och värden genom att sättas i relation till andra begrepp. Innebörden behöver inte bara bestå i normativa antaganden och idéer, utan innehåller även förväntningar kring agerande i vissa givna situationer. Ett begrepps innehåll är aldrig givet, utan en diskurs kännetecknas av en ständig kamp om begreppen. Två fundamentala tankar i förståelsen av diskurser som koncept är att 1. olika diskurser inom samma område är i ständig kamp om hegemoni och 2. diskurser är beroende av att ha andra diskurser att förhålla sig till, då dess antagonister är dess avgränsning. Diskurser är alltså i sig själva motsägelsefulla då de har en strävan att bli den "sanna" förståelsen av ett fenomen genom att reproduceras och institutionaliseras, samtidigt som de är beroende av andra diskurser för att definiera sina avgränsningar.²³

²³ Winther Jörgensen, Marianne & Philips, Louise, *Diskursanalys som teori och metod*, 2000, Studentlitteratur; Bergström, Göran & Boréus, Kristina, *Textens mening och makt*, 2005, Studentlitteratur

Kan då diskurser sägas ha någon makt över verkligheten? Utgångspunkten för denna studie är att sättet policyskaparna argumenterar för klimatåtgärder faktiskt spelar roll för hur resultatet av policyn ser ut, men vilken makt har egentligen orden? Bergström och Boréus belyser två vetenskapsteoretiska utgångspunkter som stödjer tesen att diskurser spelar roll. För det första handlar diskursanalys om att rekonstruera sociala identiteter. Genom att identifiera den dominerande diskursen kan vi bilda oss en uppfattning om vilken identitet en individ, aktör eller grupp kan sägas ha i en given kontext. I detta fall kan vi alltså tänka att om en möjlighets- respektive uppoffringsdiskurs eller miljörettsdiskurs kan identifieras säger det något om den identitet aktören just nu har eller vill förmedla, och vilket förväntat agerande som ligger inbäddat i diskursen. För det andra säger diskurser något om maktförhållanden i samhället. I en diskurs ligger vissa förväntade handlingar inbäddade, och den aktör som har makten över diskursen har därmed också makten över den praktik som följer av diskursen.²⁴ Språket strukturerar helt enkelt våra sociala relationer och det språkliga mönstret sätter ramar för vårt sätt att tänka och handla. Makten att forma språket ger makt att påverka människor, och språket bestämmer i sin tur vem som har makt att säga vad och vem som är rätt respektive fel.

Genom att använda diskursteorier kan vi alltså dra slutsatser om hur språket påverkar aktörers agerande och hur aktörers agerande påverkar språket, vilket gör det till ett lämpligt verktyg för denna studie då vi vill hitta samband mellan val av ord, retorik och uttryck och konkreta resultat av implementeringspolitik.

5.3. Miljöproblem som diskurs

Som nämnt ovan menar Hajer att de politiska skiljelinjerna när det kommer till miljöfrågor inte längre utgörs av deras vara eller icke vara, och denna konsensus finns också när det gäller klimatfrågan. I den globala klimatregimen finns det en bestämd uppfattning om vad klimatförändringar är och att de är ett problem (även om detta inte är institutionaliserat i alla stater världen över, så åtminstone hos dem som ratificerat Kyotoprotokollet). Teorin om att mänsklig aktivitet, eller mer specifikt industrialiseringen, leder till onormalt höga nivåer av så kallade växthusgaser i atmosfären, och att dessa i sin tur leder till temperaturökningar som ger katastrofala konsekvenser för planeten kan sägas ha uppnått diskursiv hegemoni.²⁵ Däremot menar Hajer att det fortfarande finns en diskursiv kamp om dess tolkning, då vi ”vet” vad

²⁴ Bergström & Boréus, 2005, s. 327f

²⁵ UNFCCC, *Feeling the heat*, http://unfccc.int/essential_background/feeling_the_heat/items/2917.php, hämtad 2010-11-15

problemet är men inte är överens om dess orsak eller hur det bör lösas. Många forskare på området menar att miljöfrågor generellt är komplexa då många områden är nära sammanlänkade, och att det går att tolka frågor på en mängd olika sätt beroende på ur vilket perspektiv man närmar sig dem.²⁶ Detta har gett upphov till en mängd olika diskurser som aspirerar på statusen som vår kollektiva sanning. Dessa diskurser återfinns inte sällan i samma policys trots att de i många fall mycket motsägelsefulla, vilket gör dem svåra att tillämpa. Därför kommer denna studie istället använda sig av storylines, eller berättelser, som gör det möjligt att med ett ord eller en mening anspela på en hel serie av diskurser

5. 4. Storyline

Zannakis utgår i sitt uttolkande av möjligheter respektive uppoffringar från Maarten Hajers diskursiva grepp storyline. Begreppet storyline, som kan översättas till berättelse, har Hajer hämtat från Bronwyn Davies och Rom Harré och den socialpsykologiska diskursskolan, men då dessa inte definierat det har Hajer gjort det till sitt eget. Han menar att ”Story-lines are narratives on social reality through which elements from many different domains are combined and that provide actors with a set of symbolic references that suggest a common understanding. (...) by uttering a specific element one effectively reinvokes the story-line as a whole. It thus essentially works as a metaphor.”²⁷ Storyline är alltså en mening eller ett uttryck som kan sammanfatta en längre kedja av förståelser, diskurser och förväntade handlingar, och kan användas för att antyda hela diskurser på ett kort och koncist sätt. Därtill är dessa berättelser ett intressant redskap då en mening, ett ord eller ett uttryck kan innebära olika associationskedjor för olika människor. Enligt Hajer fungerar storylines som en legitimerande faktor då man, genom att ta upp ett allmänt känt begrepp eller uttryck, kan få mottagarna att känna att ”det där låter ju rätt, på ett ungefär”. Storylines genererar alltså en social legitimitet, vilket kan anknytas till diskursernas faktiska inflytande över vår tillvaro som diskuterades ovan. Även om människan som använder metaforen kanske inte alls har samma mening med den som uttolkaren tror så anspelar användaren på uttolkarens förväntningar, och kan skapa någon slags känsla av sammanhållning genom en gemensam identitet.²⁸

²⁶ Dryzek, John S., *The Politics of the Earth – Environmental Discourses*, 1997, Oxford University Press, s. 7f; Hajer, 1997, s. 15

²⁷ Hajer, 1997, s. 62f

²⁸ Ibid. s. 66

Olika storylines kan sägas tillhöra olika diskurser och så är även fallet med de storylines som kännetecknar möjlighet och uppoffring. Vad Hajer dock menar är centralt för storylines, och som skiljer dem från diskurser, är att de bygger på och kombinerar flera olika diskurser. Just klimatpolicies är som sagt ofta komplexa och kan relateras till allt ifrån diskurser om global rättvisa via marknadspolitik till naturvetenskapliga diskurser, och därmed blir storylines ett mycket användbart sätt att närma sig området på. Denna studie kommer använda sig av de storylines om möjlighet och ekologisk rättvisa som Zannakis använder sig av för att förklara Sveriges ambitioner. Dessa storylines konstrueras genom influenser från olika etablerade miljödiskurser.

5.5. Storylines i miljödiskurser – utsläppsreduktioner som en möjlighet

Möjlighetsberättelsen anknyter främst till diskurser om ekologisk modernisering och liberal environmentalism; diskurser som förespråkar ett integrerande av miljöfrågan i den kapitalistiska samhällsstrukturen, särskilt med fokus på normer om flexibilitet och kostnadseffektivitet.²⁹ Berättelsen handlar om att en omställning till ett hållbarare samhälle inte bara är moraliskt rätt eller av nöden tvunget, utan även innebär möjlighet till ekonomisk vinst och internationell prestige. Relationen mellan speciellt ekonomisk vinst och utsläppsreduktioner beskrivs som ett win-win-scenario, vilket kan fungera som en stark legitimerande kraft när staten måste kräva åtgärder från privata aktörer, och då särskilt näringslivet. Ett starkt inslag i möjlighetsberättelsen är fokus på långsiktighet; den innehåller i sig självt en berättelse om sin antagonist, uppoffringen, då aktörer varnas för att åtgärder på kort sikt kommer leda till ekonomisk förlust, men utlovas kompensation då vinsten i det långa loppet kommer bli så mycket större.

Möjlighetsberättelsen kan anknytas till John Dryzeks ”fantasifulla” diskurser (*imaginative discourses*). De kontrasteras till de ”vardagliga” diskurserna (*prosaic discourses*) som utgår från att det samhället vi har idag är förhållandevis statistiskt. Sättet människor bedriver politik och ekonomi på, inom ramen för framför allt det industriella samhället men även inom ramen för kapitalismen, är det ”spelbräde” vi har att utgå från, och miljöproblemen är ”störningar” som måste åtgärdas efter spelets regler. Den fantasifulla diskursen ser snarare den politiska och ekonomiska arenan som omformningsbar, och miljöproblem blir möjligheter att hitta lösningar som fundamentalt kan förändra samhället. Dessa förändringar innebär inte bara en

²⁹ Bäckstrand, Karin & Lövbrand, Eva, *Climate Governance Beyond 2012: Competing Discourses of Green Governmentality, Ecological Modernization and Civic Environmentalism* i *The Social Construction of Climate Change*, red. Pettenger, Mary E.. 2007, Ashgate s. 124

lösning på ett konkret problem, utan även en mer långsiktig reform av grundläggande systemfel.³⁰ Att stater väljer att uttrycka sig i termer av möjlighet innebär inte att de strävar efter att omforma hela det kapitalistiska systemet, men möjlighetsberättelsen innebär en viss omformning av grundläggande ”systemfel” som förespråkare för så kallad grön kapitalism talar varmt om, och då särskilt fokuset på det långsiktigt kostnadseffektiva snarare än det konventionella kortsiktiga.

I kontrast till detta finns uppoffringsberättelsen, som vi då kopplar till Dryzeks vardagliga diskurser. Denna kan som sagt ses som möjlighetsberättelsens antagonist, dess förhållningsram och diskursiva avgränsning. Enligt den finns små eller inga vinster att göra på att vara en progressiv aktör; att reducera utsläpp eller genomföra anpassningar till ett klimat i förändring är en nödvändig uppoffring som måste göras för att behålla den goda stämningen i de internationella relationerna och undvika att det förändrade klimatet får alltför stor negativ påverkan på det egna samhället. Ett led i uppoffringsretoriken handlar om att reduktion och anpassning kostar pengar, och dessa pengar skulle kunna läggas på andra saker som aktörerna prioriterar högre. Ytterligare led i uppoffringsretoriken skulle kunna vara att åtgärderna får obekväma konsekvenser för aktörerna, privatpersoner skulle kanske behöva minska sitt bilåkande eller företag skulle behöva byta ut fullt fungerande utrustning i sin produktionsprocess till klimatsmartare alternativ. Förändringarna handlar helt enkelt om att göra de nödvändiga förändringarna inom ramen för sitt vanliga beteende, snarare än att tänka utanför lådan och se möjligheterna med ett nytt sätt att göra saker på.

5.6. Storylines i miljödiskurser – Ekologisk rättvisa

Den andra berättelsen som spelar en central roll i förklarandet av Sveriges ambitionsnivå är *ecological justice*, ekologisk rättvisa, som främst baseras i diskurser om medborgerlig environmentalism och grön radikalism (civic environmentalism och green radicalism, mina översättningar). Dessa diskurser handlar om en radikal omstrukturering av samhället med betoning på att hela jordens befolkning ska ha samma förutsättningar, oavsett var man bor. Enligt berättelsen om ekologisk rättvisa bör utsläpp bedömas per capita, och målet bör därmed vara att alla jordens invånare har en hållbar utsläppskvot. Berättelsen om den ekologiska rättvisan handlar även om att Annex 1-ländernas utveckling fram tills idag bygger på att de har exploaterat non-Annex-länderna, och att de industrialiserade länderna därmed har ett ansvar att i större utsträckning bidra till en reduktion av de globala utsläppen. Det

³⁰ Dryzek, 1997, s. 12

globala ansvaret konstrueras därmed som en rättvisefråga.³¹ Jag har valt att konstruera två versioner av ekologisk rättvisa för min analys – radikal ekologisk rättvisa och reformistisk ekologisk rättvisa. Dessa två bygger på två inriktningar i den medborgerliga environmentalismen, där den radikala inriktningen förkastar användandet av flexibla mekanismer då dessa inte löser det grundläggande problemet med Annex 1-ländernas alldeles för stora del av utsläppskakan. Det finns mycket kritik mot de flexibla mekanismerna, men den kritik som stödjer logiken i den radikala ekologiska rättvisan baseras i att mekanismerna dels missgynnar mottagarländerna och dels låter avsändarländerna komma undan sina egna reduktioner. Detta ska förhindras av den så kallade additionalitetsprincipen. Den innebär att de reduktioner som görs i projekten ska vara utöver de reduktioner som skulle ha skett i vilket fall som helst. Problemet med denna princip är att additionalitet är svårt att bevisa, och därför kan man anta att många av CDM- projekten leder till reduktioner som skulle skett ändå. Därmed är risken stor att Annex 1-ländernas projekt resulterar i en dumpning av sina egna reduktionsbördor på utvecklingsländernas blivande kvoter.

Den reformistiska inriktningen menar däremot att internationell handel med utsläppsrätter är en förutsättning för reducering av utsläpp inom ramen för det kapitalistiska systemet. En förutsättning för detta är att det inte spelar någon roll var i världen utsläppen sker med tanke på att de aggregerade växthusgaserna i atmosfären blir de samma oavsett om de släpps ut i ett rikt eller ett fattigt land. Däremot menar de att utsläppshandeln måste uppfylla vissa kriterier om jämlikhet, deltagande och ansvarsutkrävande.³² Den sista formen av globalt ansvarstagande är en total avsaknad av ekologisk rättvisa där det globala ansvaret får stå tillbaka till förmån för egna vinstintressen och så hög kostnadseffektivitet som möjligt.

6. Metod

Då syftet med uppsatsen är att kartlägga Storbritanniens, Danmarks och Irlands användande av dessa två kategorier av storylines i konstruktionen av sin klimatpolitiska identitet kommer de utgöra grunden för min analys. Jag har letat efter inslag av dessa berättelser i de dokument jag studerat och för att klargöra hur jag drar mina slutsatser kring staternas identiteter har jag skapat sex stycken idealtypskonstruktioner. Vidare följer en redogörelse för hur jag använder mig av de diskursanalytiska verktygen och en diskussion om diskursanalysen som metod. Därefter redogör jag för de material som används i studien, samt avgränsningar och källkritik.

³¹ Zannakis, 2009, s. 155

³² Bäckstrand & Lövbrand, 2007, s. 132ff

6.1. Val av fall

Anledningen till att just Storbritannien, Danmark och Irland har valts ut som studieobjekt är att de representerar olika delar av spektrumet över hur väl stater klarar av att implementera sina klimatåtaganden. Storbritannien är, tillsammans med Sverige och Tyskland, en av de stater som överimplementerar sina reduktioner. Irland får representera gruppen som får öka sina utsläpp en viss mängd men ändå behöver använda flexibla mekanismer för att hålla sig inom sina tillåtna ramar. Det ska tilläggas att Irland inte är den ”sämsta” i denna grupp, då både Spanien och Grekland har ännu högre utsläppstak som de har svårigheter att hålla sig under, men Irland är tillräckligt ”dåligt” för att vara intressant att studera. Danmark har ett ambitiöst reduktionsmål och kommer, trots användandet av flexibla mekanismer, inte klara sina åtaganden om de fortsätter som de gör nu. Man kan argumentera för att Italien eller Österrike hade varit mer relevanta objekt för denna studie då de klarar implementeringen ännu sämre än Danmark.³³ Jag menar dock att både Irland och Danmark ändå kan anses relevant för studien då de, även om de inte är ”sämst” är tillräckligt ”dåliga” för att hamna i botten i sina respektive kategorier, och syftet med studien är att kontrastera en överimplementerande stat mot en stat som är ”lagom bra” och använder flexibla mekanismer, och en som kämpar med sina mål. Det ska även tilläggas att det också finns en praktisk och en språklig faktor som spelar in i urvalet, då det dels är väldigt svårt att hitta dokument från Spanien, Italien och Grekland, och jag dels har bristfälliga kunskaper i byråkratisk italienska, grekiska, tyska och spanska.

6.2. Idealtypskonstruktion och förväntat resultat

Låt oss lite snabbt titta tillbaka på teserna som formulerades tidigare.

Stater som kan anses vara överambitiösa och gör mer än de måste på det klimatpolitiska området tenderar att se utsläppsreduktioner som för det första en möjlighet till ekonomisk och politisk vinst och för det andra ett ansvar baserat i resurser och historiskt agerande. Utifrån dessa förutsättningar blir deras agerande rationellt.

Stater som inte gör mer än de måste, och kanske knappt ens det, bör för det första se utsläppsreduktioner som en ekonomisk och politisk uppoffring och för det andra sakna en känsla av ansvar för andra länder.

³³ EEA, 2010, s. 7f

Efter att ha gått igenom förutsättningarna för de två kategorierna av berättelser kan jag specificera dessa teser lite och konstruera sex idealtyper av agerande genom att kombinera berättelserna på olika sätt.

	Radikal ekologisk rättvisa	Reformistisk ekologisk rättvisa	Avsaknad av ekologisk rättvisa
Möjlighet	<i>1. Sverige</i>	2.	3.
Uppoffring	4.	5.	6.

De båda teserna kring förväntat beteende som ska provas representeras av möjlighet/radikal ekologisk rättvisa och uppoffring/avsaknad av ekologisk rättvisa eller reformistisk ekologisk rättvisa. Studien av Sverige, som utgör grunden för den tes jag vill pröva, placerar in Sverige i den första idealtypen, även om landet kan tänkas vara på väg mot den andra idealtypen, möjlighet/reformistisk ekologisk rättvisa. Detta på grund av att de inte ställer sig helt aviga till möjligheten att använda sig av flexibla mekanismer i framtiden.

I den första kategorin kan jag även förvänta mig att Storbritannien kommer hamna, då de tillhör de stater som reducerar sina utsläpp ”för mycket”, utan att använda flexibla mekanismer. Enligt det förväntade resultatet skulle Danmark placeras in i kategori 5 eller 6, uppoffring/reformistisk ekologisk rättvisa eller avsaknad av ekologisk rättvisa, på grund av att de enligt prognosen från EEA inte kommer nå upp till sitt reduktionsmål trots att de använder flexibla mekanismer. I och med att stater som är överambitiösa hypotetiskt ser reduktioner som möjlighet blir mottesen att stater som inte når sina mål ser reduktionerna som en uppoffring, vilket förklarar placeringen av Danmark i uppoffringskategorin. Även Irland använder sig av flexibla mekanismer, vilket placerar in dem i antingen reformistisk ekologisk rättvisa eller avsaknad av ekologisk rättvisa. Huruvida man sedan ska placera in dem i möjlighets- eller uppoffringskategorin kan diskuteras. Argumenten för uppoffringskategorin är att de tillhör de stater som fortfarande får öka sina utsläpp och därmed kan antas ha svårigheter att anpassa sig till EU:s progressiva klimatpolitik. Jag väljer dock att ta fasta på att de ändå når de uppsatta målen, om än med små marginaler, och placerar därför in dem i

möjlighetskategorin. De hamnar alltså i kategori 2 eller 3. Mitt förväntade resultat skulle alltså se ut ungefär så här:

	Radikal ekologisk rättvisa	Reformistisk ekologisk rättvisa	Avsaknad av ekologisk rättvisa
Möjlighet	<i>1. Sverige Storbritannien?</i>	<i>2. Irland?</i>	<i>3. Irland?</i>
Uppoffring	<i>4.</i>	<i>5. Danmark?</i>	<i>6. Danmark?</i>

Innan vi går vidare vill jag bara påpeka att idealtyperna är extrema stereotyper och ländernas förväntade beteende är radikala, hypotetiska förväntningar. Denna kategorisering är arbetsredskap för att göra analysen av ländernas beteende så tydlig som möjligt och underlätta för den oinsatte. En brist i analysens schemat är kategori 4, som egentligen är en ganska otrolig kategori. Ett land som ser utsläppsreduktioner som en uppoffring och samtidigt ser utsläppsreduktioner som ett ansvar med grund i en rättvisenorm är hypotetiskt möjligt. Enligt logiken som använts för att placera in stater i schemat skulle en stat som hamnar i kategori 4 dock vara en stat som inte klarar sina reduktionsåtaganden och inte använder flexibla mekanismer. En sådan stat skulle med stor sannolikhet vara av en förhållandevis klimatskeptiskt sort och antagligen inte ha ett resonemang om global rättvisa. Kategori 4 kommer dock inte användas i studien och därmed kommer jag inte behöva ta ställning till problematiken. Däremot belyser den att analysverktygen inte är helt optimala, och kan behöva revideras om liknande studier av andra stater ska genomföras.

Vad som också är viktigt att ha i bakhuvudet genom hela studien är det faktum att de olika länderna började på helt olika nivåer av utsläpp, har olika ekonomiska förutsättningar och har olika grad av institutionalisering av miljöfrågan i den nationella politiken.

6.3. Diskursanalys

Grundläggande för teorier om diskurser är som ovan nämnt att vi förutsätter att språket har ett inflytande över verkligheten, eller mer specifikt ”idéerna förutsätter ett språk som i sin tur

organiserar den sociala verkligheten.”³⁴ Berättelserna om möjlighet, uppoffring och ekologisk rättvisa som används i mina idealtypskonstruktioner är diskursiva verktyg som kan sägas både återger och skapar verkligheten. Jag har använt dessa verktyg för att tolka och förstå de konstruktioner av utsläppsreduktioner som de olika länderna använder sig av, och som dels berättar om verkligheten och dels skapar förutsättningarna för de olika staterna att ha olika ambitionsnivåer. När jag har läst materialet har jag letat efter ord och meningar som kan relateras till de olika berättelserna, jämfört de olika dokumenten från varje land för att se vilka ord och begrepp som kommer igen i flera dokument, vilka ord och begrepp som förekommer mest frekvent, samt tittat på kontexterna.

Ett grundläggande problem med diskursanalys är att metoden kan vara ganska godtycklig och beroende av mina subjektiva uppfattningar. Detta gäller både för valet av material, vilka delar av materialet jag väljer att återge och hur jag väljer att tolka det. För att mildra effekterna av detta problem använder jag mig av redogörelserna för berättelserna och idealtypskonstruktionerna ovan, vilka ska tydliggöra hur jag har dragit mina slutsatser.

6.4. Material

Materialet för den empiriska undersökningen utgörs av policydokument från Storbritannien, Danmark och Irland. Då länderna har valt att utforma sina strategier på lite olika sätt varierar mängden och typen av material lite mellan dem, men i alla tre fallen har jag använt mig av nationella strategier publicerade i regeringarnas namn samt NAP:s (National Allocation Plan), strategikommunikationer från regeringarna till kommissionen om det planerade användandet av utsläppsrätter inom ramen för det europeiska systemet för handel med dessa. I Storbritanniens fall använde jag även en strategi från Defra (Department for Environment, Food and Rural Affairs), regeringens måldokument inför UNFCCC:s toppmöte i Köpenhamn 2009 samt ett dokument som utvärderade utfallet av mötet och såg framåt. I min studie av Danmark använde jag en klimatpolitisk redogörelse från den danska klimat- och energiministern till folketinget (Danmarks parlament), samt mer specifika regeringsstrategier kring hur man skulle använda sig av JI och CDM, förutsättningarna för grön tillväxt, ”det danska exemplet” – en lyckad kombination av tillväxt och utsläppsreduktioner, samt förutsättningarna för samarbete med företagslivet. I Irlands fall har jag använt en framstegsrapport på den ursprungliga strategin, en utvärdering av strategin, ett ramverk för lagstiftning kring klimatförändringarna samt ett tal av ministern för miljö, kulturarv och lokal

³⁴ Bergström och Boréus, 2005, s. 305

styrning till Irlands parlament, om koldioxidbudgeten för 2010. Sammanlagt är det sex brittiska dokument, sju danska dokument och fyra irländska dokument, som sträcker sig från 2003 till 2010. Anledningen till att det är viss skillnad i mängden dokument är att Storbritannien och Irland har längre, mer omfattande dokument, medan Danmark har flera, kortare dokument med mer specifikt fokus på ett område.

I valet av material har jag begränsat mig till officiella kommunikationer från regeringarna eller de relevanta ministrarna eller departementen. Anledningen till urvalet är till stor del praktiska; eftersom syftet med studien är att jämföra olika länder med olika prestationsförmåga behövs det material från tre olika statliga förvaltningar. Nationella strategier och arbetsdokument relaterade till dessa är förhållandevis enkla att hitta, samtidigt som de representerar det högsta beslutande organet på nationell nivå. De ger oss också en uppfattning om vilka diskurser och storylines som reproducerats från andra nivåer och vilka som är institutionaliserade, och därmed accepterade som den tillfälliga "sanningen". Att bara använda mig av officiell regeringsdokumentation gör dock informationen som analyseras väldigt "tillrättalagd". Analysen förlorar med stor sannolikhet de vida spektrum av konstruktioner som återfinns inom länderna, men samtidigt kan den analys jag gjort sägas vara representativ för den samhällsnivå jag har riktat in mig på, det vill säga regeringsnivå. Det hade även varit intressant att titta på decentraliserade beslutsnivåer, oppositionens åsikter och mindre officiella uttalanden från regeringsmedlemmar och parlamentsledamöter, genom exempelvis intervjuer, men då hade jag inte kunnat dra några slutsatser utifrån resultatet, eftersom det hade varit mycket svårt att få ett representativt urval av material.

7. Resultat

I alla tre fallen har diskursen om den mänskliga påverkan på klimatet institutionaliserats, vilket stödjer den ovan nämnda teorin om klimatförändringarnas diskursiva hegemoni. Alla de genomgångna dokumenten innehåller en kort beskrivning av FN:s och IPCC:s konstaterande att mänsklig aktivitet har lett till ökade utsläpp av växthusgaser, vilka samlas i atmosfären och leder till exempelvis smältande isar, torka och oförutsägbart väder, vilket i sin tur kommer påverka människor i stor utsträckning. Denna påverkan ställer människor inför två utmaningar: *anpassning* (adaptation) och *lindring* (mitigation). Anpassningspolicyn motiveras med alla de gaser som redan finns i atmosfären och som kommer leda till ökade temperaturer i framtiden, oavsett om människor börjar reducera sina utsläpp kraftigt idag. Det finns även

ett starkt inslag av nödvändighet i anpassningsretoriken; till följd av utsläppen så här långt kommer förändringar att ske och mänskligheten har därmed inget annat val än att anpassa sig. Därför behöver mänskligheten vidta åtgärder för att på bästa möjliga sätt möta de problem och ta tillvara på de möjligheter som kommer uppstå i och med förändringarna. Denna uppsats kommer dock fokusera på den andra utmaningen, som direkt kan härledas till Kyotoprotokollet och utsläppsreduktioner, nämligen lindring. Lindringen handlar om att reducera och så småningom helt avskaffa källor till utsläpp, för att på lång sikt minska risken för farlig påverkan på människors liv och lindra effekterna av de som redan släppts ut. Ytterligare en institutionaliserad diskurs i policyn i alla studerade stater är att det är ett globalt problem som kräver globala lösningar. Hur staterna sedan på nationellt plan utvecklar och använder sig av dessa diskursiva ramar kommer jag redogöra för nedan.

7.1. Storbritannien

Storbritannien tillhör de europeiska stater som har överimplementerat sina utsläppsreduceringsmål. Under EU:s gemensamma fördelning av sin Kyotobörda har landet ett mål på att reducera sina utsläpp med 12,5% jämfört med nivåerna 1990 och har därtill satt ett eget mål på 20%.³⁵ Båda dessa nås med råge, då utsläppen under perioden 2008-2009 låg 22,5% under basårsnivåerna och ingen del av dessa reduktioner var till följd av användande av flexibla mekanismer. Detta ska dock sättas in i ett sammanhang, där Storbritannien år 2008 var den näst största utsläpparen i både EU-15 och EU-27. Deras per capita-utsläpp var däremot det tionde största i EU-15.³⁶ Om en stat redan från början har höga utsläppsnivåer och inte tidigare har gjort några reduktioner är det lättare att göra stora förändringar än om staten tidigare har reducerat på de områden där det är lätt att göra stora minskningar snabbt.

Storbritannien konstruerar sin identitet främst utifrån ledarskap. Detta ledarskap härleds till att Storbritannien i egenskap av ett rikt land med goda tekniska förutsättningar har ett ansvar att vara ett gott exempel och, både internationellt och gentemot sina egna medborgare, etablera best practice. ”That is why the Government and the devolved administrations agreed a separate domestic goal of reducing carbon dioxide emissions to 20 per cent below 1990 levels by 2010. This is to ensure that the UK continues to lead by example on climate change and starts to make the transition to a lower carbon economy.”³⁷ Regeringen som utformat de policies som ingår i studien, det vill säga Tony Blairs och Gordon Browns Labourregering,

³⁵ UK NAP, 2007, s. 8

³⁶ EEA, 2010, s. 106f

³⁷ Climate Change – The UK Programme, 2006, s. 30

ger inte sällan uttryck för ambitionen att vara "the greenest in our history".³⁸ Denna ledarskapsidentitet legitimerar beslutet att reducera utsläppen mer än vad landet måste enligt EU:s bördefördelning. Detta ansvar konstrueras dock inte utifrån några altruistiska ideal; ekonomisk tillväxt, kostnadseffektivitet, konkurrenskraftighet och energisäkerhet är begrepp som står i centrum i den brittiska retoriken.

Uppoffring eller möjlighet

Både berättelserna om möjligheter och uppoffringar återfinns i brittiska dokument, men berättelsen om möjligheter är den starkare. Möjlighetsberättelsen konstrueras av begrepp som kostnadseffektivitet, ledarskap, flexibilitet, långsiktighet, "low-carbon economy", best practice, team work och tillväxt. Uppoffringsberättelsen konstrueras i sin tur av kostnader, förändringar och kortsiktighet. Övriga diskurser som kopplas samman med diskurser om klimatfrågan är de om energisäkerhet, energifattigdom (fuel poverty) och socialt ansvar (för den egna befolkningen).

Det brittiska sättet att förhålla sig till klimatförändringarna tar sin utgångspunkt i att de är en stor utmaning som mänskligheten måste hantera. Utmaningen konstrueras som en förändring som kommer påverka hela samhället. "Climate change is one of a range of global pressures that our generation will need to respond to if we want to secure and enhance our prosperity and quality of life. (...) We should not underestimate the scale of the challenge this poses to all parts of society – individuals, communities, businesses and Government. (...) The choice we face is whether to ignore it and carry on as we have been or to plan ahead and manage the risks. If we bury our heads in the sand we won't avoid change, but we will miss the opportunity to protect and sustain the things we value most."³⁹ Här kan vi se en antydning till en begynnande möjlighetsberättelse, där aktion och framförhållning likställs med en möjlighet och kontrasteras med inaktivitet och ignorans. Generellt sett framhävs utsläppsreducerande som nödvändiga i brittiska policydokument, och fokus ligger på att aktörer i alla delar av samhället måste förhålla sig flexibla till dem och göra det bästa av situationen.

Uppoffringsberättelsen utgörs främst av de kostnader som väntar. "Some policies designed to tackle climate change will involve upfront costs, but in the long-run they can lead to

³⁸ Government response to the conclusions and recommendations of the Environmental Audit Committee, 2010, s. 2

³⁹ Defra's Climate Change Plan, 2010, s. 8

substantial savings in energy costs.”⁴⁰ De kostnader som oftast hänvisas till är de kostnader som kommer med tekniska förändringar i ett skifte från fossila bränslen till förnybara. Den brittiska regeringen erkänner de uppostringar som kommer komma med utsläppsreduktioner, men betonar att den politik som förs dels leder till vinster på lång sikt och dels kommer att minimera uppostringarna och kostnaderna till de minsta möjliga genom ”most cost-effective and well-targeted measures”.⁴¹

Generellt sett är dock möjlighetsberättelsen starkare än uppostringberättelsen. “The Government’s priority is to deliver the UK’s legally binding target under the Kyoto Protocol but it believes that greater reductions in emissions are feasible, and that there will be real advantages to the UK in aiming to achieve them.”⁴² Möjlighetsberättelsen konstrueras alltså som de fördelar som kommer att komma med utsläppsreduktioner. Ett genomgående exempel på sådana fördelar är, enligt regeringen, Storbritanniens välutvecklade marknad för “low-carbon environmental goods and services” och anknyter även till landets ambition att ta en ledarroll. Regeringen betonar möjligheten för landet att fungera som en nycklexportör av grön teknik och London profileras som ett centrum för handel med utsläppsrätter.⁴³ Just handeln med utsläppsrätter är välutvecklad i Storbritannien; man etablerade tidigt en intern marknad och har arbetat för att finslipa den gemensamma europeiska handeln med en ambition att uppnå en fungerande internationell handel. Denna handel är central för brittisk klimatpolicy, då den skapar incitament för marknaden att vara klimatsmart och skapar kostnadseffektiva lösningar.

Just kostnadseffektivitet är ett centralt begrepp i konstruktionen av möjlighetsberättelsen – utsläppsreduktioner ska göras på effektivast möjliga sätt till lägsta möjliga kostnad. I kostnadseffektivitetsberättelsen är de centrala linjerna dock att ambitiösa åtgärder i längden är de som är mest kostnadseffektiva. Den brittiska regeringen har en mycket långsiktig retorik som lägger fokus på ekonomiska uppostringar idag, vilka kommer leda till en större ekonomisk och samhällelig vinst imorgon. Uppostringberättelsen konstrueras som en förutsättning för möjlighetsberättelsen. Klimatförändringarna beskrivs som ett ”market failure”, vilket ska rättas till genom att rätt sorts incitament skapas. Det främsta verktyget för korrigeringsarna ska inte vara regleringar eller statligt ingripande, utan snarare dialog och

⁴⁰ Climate Change – The UK Programme, 2006, s. 30

⁴¹ Ibid., s. 75

⁴² Defra’s Climate Change Plan, 2010, s. 30

⁴³ Beyond Copenhagen, 2010, s. 38

”team work”. Från enskilda aktörer i form av privatpersoner och företag ska insatser bygga på frivillighet utifrån dessa incitament. Något väldigt genomgående i de brittiska strategierna är ”looking at the whole picture”. Denna övergripande berättelse sammankopplar möjlighets- och uppoffringsberättelserna och visar att alla behöver göra uppoffringar för att i längden kunna ta del av de möjligheter som kommer komma med dem. Den konstrueras också av att allt hänger samman; alla delar av samhället påverkas av hur alla aktörer väljer att agera.

Globalt ansvar

Den brittiska regeringen erkänner att Storbritannien har ett ansvar att ”lead by example”, då de betraktar nationen som en naturlig ledare och av de mest utvecklade länderna i världen när det kommer till klimatrelaterade policies och åtgärder. Det mest genomgående i deras resonemang när det kommer till ansvar för de totala nivåerna av växthusgaser i atmosfären är dock återigen ”teamwork” med betoning på gemensamt ansvar från alla utom de allra fattigaste. “Developed countries have to take a lead in terms of their own ambition. But even if developed countries reduced their emissions to zero by 2050, it would still not be enough to keep average global temperature increases below 2°C because of the rate that emissions are growing in major emerging economies(...). To achieve our 2°C goal, and ensure that developing countries are able to develop in a low-carbon, climate resilient way it will be essential that developed countries meet their commitments to provide sufficient financial and technical support in addition to existing development aid, to augment developing countries’ own action.”⁴⁴

I Storbritanniens konstruktion av sitt ansvar saknas dock den historiska aspekten av relationerna mellan Annex-1 och non-Annex, och Annex-1-ländernas ansvar gentemot övriga länder baserat i att deras utveckling så här långt till stor del bygger på skeva relationer fram tills idag. De ser snarare framåt och förväntar sig aktion från alla stater, efter förutsättningar och förmåga. De argumenterar dock för att Annex-1-länder har ett ansvar att dels själva vara ambitiösa och dels hjälpa utvecklingsländer, men detta ansvar grundas i deras nuvarande situation där de har ekonomisk och teknisk möjlighet att hjälpa till. Det är en ”ansvar efter förutsättningar”-linje, snarare än en ”ansvar efter tidigare agerande”-linje.

I brittisk policy saknas användandet av flexibla mekanismer i princip helt. De talar varmt om handel med utsläppsrätter inom ramen för den europeiska utsläppsmarknaden, och har som sagt själva i stor utsträckning bidragit till att utforma den då de menar att det skapar

⁴⁴ Ibid., s. 57

incitament för utsläppsreduktioner. Däremot argumenterar de inte alls för flexibla mekanismer som ett kostnadseffektivt alternativ, trots att vi sett ovan att kostnadseffektivitet är en genomgående linje i brittisk policy. Den brittiska regeringen förespråkar en omstrukturering av CDM så att mekanismen gynnar non-Annex-länder mer, men har själva ingen ambition att använda sig av dem. Tvärtom: "If the EU raises its reduction target to 30% in light of a successful deal at Copenhagen, the UK Government will only then buy international 'carbon credits' through the carbon market to help meet the budgets. We have set a *zero limit* on the use of credits outside the EU Emissions Trading System (ETS) for the first carbon budget period."⁴⁵ De menar alltså att europeiska utsläppsreduktioner bör stanna i Europa, ett sätt att resonera som stämmer väl överens med berättelsen om ekologisk rättvisa. Däremot öppnar de upp för användandet av CDM i framtiden.

7.2. Danmark

Danmarks reduktionsbörda är under EU:s fördelning 21% jämfört med nivåerna 1990. Under perioden 2008-2009 låg deras utsläpp på 9,6% under nivåerna 1990, men om vi räknar in effekter av kolsänkor och Danmarks handel med utsläppsrätter landar de på 0,9% under sitt mål. Totalt kommer 8,6% av Danmarks planerade och redan genomförda reduktioner bestå av åtgärder inom ramen för flexibla mekanismer. Danmark kämpar lite med sitt mål, vilket ska ses i ljuset av att det är det land med näst minst utsläpp i EU-15. Däremot är utsläppet per capita det sjätte största i EU-15.⁴⁶

Den danska retoriken är lite tvetydlig, då de å ena sidan ger uttryck för ambitioner att vara en ledare och en förebild på den internationella arenan, samtidigt som de betonar att de inte har behandlats riktigt rättvist och fått en för stor börda. Den danska regeringen menar att de under basåret hade en onormalt stor energiimport och därmed inte producerade lika mycket energi som de i normala fall gör, vilket i sin tur leder till att landets utsläpp var betydligt lägre än vad de borde ha varit. Detta innebär att utsläppsreduktionerna för Danmark idag kommer bli större än vad de hade varit om basåret hade varit ett annat. Danmark har försökt trycka på kommissionen om detta och bett om att få byta basår eller få kompensation för detta, men har bara lyckats förhandla till sig extra utsläppsrätter som enligt regeringen inte täcker den extra börda som basårsproblemet har gett landet.^{47, 48} Detta innebär att Danmark blir ett av de länder

⁴⁵ The Road to Copenhagen, 2009, s. 78

⁴⁶ EEA, 2010, s. 54f

⁴⁷ Danish NAP, 2007, s. 16

⁴⁸ En omkostningseffektiv klimastrategi, 2003, s.

som använder sig av det överskott av utsläppsreduktioner som EU producerar, och som enligt EEA är nödvändigt för att unionen ska nå sitt aggregerade mål. Samtidigt väljer den danska regeringen att ta en ledarroll, vilken motiveras med att ”landene i den industrialiserede verden bærer det største ansvar på grund af den historiske udledning af drivhusgasser. Derfor er det også Danmarks holdning, at industrilandene skal vise lederskab i den internationale klimaindsats.”⁴⁹ Rollen motiveras alltså främst med en ansvarstanke gentemot non-Annex, snarare än en möjlighet till egen vinst. Att det egna vinstintresset också är en stor del av Danmarks förhållningssätt till utsläppsreduktioner kommer bli tydligt nedan, men det är inte en anledning till att Danmark bör visa ledarskap.

Uppoffring eller möjlighet

I danska policy-dokument är berättelsen om utsläppsreducerande åtgärder som en möjlighet betydligt starkare än den om samma åtgärder som en uppoffring. Den danska möjlighetsberättelsen konstrueras av begrepp som grön tillväxt, kostnadseffektivitet, gröna jobb, energieffektivitet, oberoende av andra stater och ledarskap, och kan hållas i relation till uppoffringsberättelsen som handlar om stora kostnader och omfattande förändringar. Klimatdiskursen är också nära kopplad till diskurser om föroreningar, tillgångar på resurser och nationell säkerhet.

Utgångspunkten i konstruktionen av både möjlighets- och uppoffringsberättelser i danska policydokument är begreppet utmaning. Utmaningen konstrueras i sin tur av de svårigheter som det danska samhället står inför. Utmaningen utgörs av ”En kompleks problemstilling på tværs af sektorer og landegraenser. Et dilemma, hvor konsekvenserne ofte rammer (påverkar) helt andre steder på kloden, end der, hvor de blev skabt. En udfordring (utmaning), hvor nogle beslutninger først får effekt langt ud i fremtiden.”⁵⁰ Utmaningen konstrueras inte vare sig uppoffring eller möjlighet, utan utgör mer ramen för konstruktionen. Huruvida utsläppsreduceringar är en möjlighet eller en uppoffring är ett sätt att närma sig utmaningen på och lösa de komplexa problem och dilemman som världen och Danmark står inför.

Uppoffringsberättelsen återfinns i dansk policy.” Både globalt og i Danmark vil den grønne omstilling kræve fundamentale ændringer og berøre os alle sammen – forbrugere, virksomheder og den offentlige sektor.”⁵¹ Det danska folket och företagslivet förväntas

⁴⁹ Klimapolitisk redogørelse, 2009, s.4

⁵⁰ Ibid., s. 2

⁵¹ Grøn vækst, 2010, s. 5

förbereda sig på att det liv de lever och har kommit att uppfatta som givet kommer förändras i grunden, och att de själva kommer att behöva spela en aktiv roll i den förändringen. Om regeringen vill komma undan med att ställa sådana förväntningar på privata aktörer som rent rationellt inte har speciellt mycket att vinna på att tänka klimatsmart behövs en bra motivering därtill, mer än att trycka på Danmarks moraliska plikt. Uppoffringsberättelsen följs alltid av möjlighetsberättelsen och används snarare som antagonist och en ram för den danska regeringen att förhålla sig till än en egen berättelse om hur man ser på problematiken. Citatet ovan följs direkt av: ”Men omstillinger åbner også muligheder for at styrke eksporten af grønne løsninger, hvor danske virksomheder har en betydelig styrkeposition. Hvis virksomhederne er højproduktive, kan de danske styrkepositioner omsættes i ny vækst, velstand og beskæftigelse (jobb). Det er derfor vigtigt, at vi får gennemtænkt de udfordringer, muligheder og dilemmaer, som vi står overfor og får tilrettelagt indsatsen bedst muligt.”⁵² Här ser vi en stark möjlighetsberättelse som talar om export, tillväxt och välstånd, förutsatt att agerandet är välgenomtänkt och välplanerat.

Möjlighetsberättelsens starkaste drivkraft i dansk policy är att möjligheterna i omställningarna genomsyrar hela samhället, på alla nivåer. Den främsta möjligheten till ekonomisk vinst ligger inte i statliga åtgärder, investeringar eller regleringar, utan i den privata marknadens incitament att skapa ”gröna” produkter och jobb. Danmark ser sig själv som en stor exportör av gröna produkter och gröna lösningar, men även som en exportör av konceptet Danmark och dess förmåga att förena utsläppsreduktioner och tillväxt i ”det danske eksempel”.

”Det danske eksempel” visar ”at det gennem en vedholdende (ihållande), aktiv energipolitisk satsning på øget energieffektivitet er muligt at opretholde en høj økonomisk vækst og på samme tid reducere afhængigheden af fossile brændstoffer og beskytte miljøet.”⁵³ Grundtanken i det danska exemplet är att omställningen till ett samhälle som inte är beroende av fossila bränslen och ekonomisk tillväxt kan gå hand i hand. Åtgärder för att omstrukturera samhället kan till och med bidra till ekonomisk tillväxt genom att skapa ”grøn jobvækst” och skapa produkter och koncept för export. Även energisäkerhetsargumentet är intressant, då den danska regeringen ser en omdaning av samhället som en möjlighet att göra sig av med ett beroende gentemot stater som exporterar kol och olja.⁵⁴ Vad som kan vara värt att notera i beskrivningen av det danska exemplet är att det inte handlar om en vision, utan om en

⁵² Ibid., s. 5

⁵³ ”Det danske eksempel”, 2009, s. 1

⁵⁴ Erhvervs-klima-strategi, 2009, s. 3

samhällsstruktur som redan existerar. För danska policyproducenter är inte hållbar tillväxt ett framtidsscenario utan ett realpolitiskt scenario, och denna modell är det Danmarks skyldighet att sprida till resten av världen.

Globalt ansvar

Som vi såg ovan är en del av anledningen till att Danmark tar på sig ett ledarskap att ”landene i den industrialiserede verden bærer det største ansvar på grund af den historiske udledning af drivhusgasser.” Detta globala ansvar tolkas av Danmark som att verka för att den internationella gemenskapen tillsammans kommer framåt i reduktionen av utsläppen. Deras ledarskap och ansvarstagande visar sig i deras arbete för ett nytt avtal i Köpenhamn inför Kyotoerans slut 2012 och deras policy att alla länder ska med, med differentierade mål efter förmåga. Det danska ansvarstagandet visar sig också i ett värnande om resurser till utvecklingsländer, teknologispridning och ett löfte om att ta på sig en betydande del av EU:s framtida utsläppsreduktioner.⁵⁵

Att landet svär sig till denna ledarroll antyder en retorik i linje med den ekologiska rättvisan och betoningen på industrialiserade länders historiska och ekonomiska ansvar. Därför kan det verka ologiskt att de även menar att ” det ikke har nogen betydning for den samlede mængde drivhusgasser i atmosfæren, hvor indsatsen for at reducere udledningen af drivhusgasser gøres. Anvendelsen af fleksible mekanismer kan som sidegevinst bidrage til udviklingen i de pågældende lande gennem overførsel af know-how og kapital.”⁵⁶ Flexibla mekanismer tar stor plats i dansk policy och användandet av dessa motiveras av en kombination av argument för kostnadseffektivitet och flexibla mekanismer som en form av stöd eller bistånd till utvecklingsländer; en typisk win-win-situation. Den danska retoriken ligger därmed närmast den reformistiska ekologiska rättvisan. ”Klimaprojekter er en mulighed for, inden for rammerne af Kyoto-protokollen, at kombinere støtte til CO2-reduktioner med bæredygtig (hållbar) industriel udvikling og overførsel af dansk viden (kunskaap), teknologi og kapital til fremmede himmelstrøg (trakter). Projekternes CO2-reduktioner erhverves af Danmark som partner i projekterne og godskrives vores samlede klimaregnskab. Derved bidrages til opfyldelsen af Danmarks forpligtigelse under Kyoto-protokollen”.⁵⁷ Betoningen på flexibla mekanismer som stöd till länder i utveckling är dock olika stark i olika dokument. ”The allowance scheme is central to the Danish Climate Strategy and it is vital if Denmark is to

⁵⁵ Klimapolitisk redogørelse, 2009, s. 2ff

⁵⁶ En omkostningseffektiv klimastrategi, 2003, s. 13

⁵⁷ Danmarks statslige JI/CDM-program, 2009, s. 2

meet its international commitments under the EU Burden-Sharing Agreement. Trading in emissions allowances makes it possible to implement reductions initiatives in areas where the costs of reductions are lowest. (...) As CO₂ emissions are a global environmental problem and they do not have an environmental impact precisely at the source of the emissions, it is irrelevant for the overall climate impacts whether the ETS leads to emissions reductions in Denmark or in other countries. The most important point is that emissions are reduced where it is most economically advantageous.”⁵⁸ Fördelarna med flexibla mekanismer är enligt den danska regeringen många, men den starkaste normen är kostnadseffektiviteten.

7. 3. Irland

Irland får, under den europeiska fördelningen av utsläppskvoter, öka sina utsläpp med 13% av nivåerna 1990 . En stor del av den irländska strategin utgörs dock av förberedelser inför post-Kyoto-perioden, då även Irland kommer att behöva börja minska sina utsläpp i förhållande till basårnivåerna. Värt att notera är även att Irlands utsläppsnivåer år 2004 låg 48% över nivåerna 1990, och att en begränsad ökning av utsläppen i förhållande till basåret fortfarande innebär en avsevärd reduktion i förhållande till utsläppen i mitten av 2000-talet.⁵⁹ År 2008 låg utsläppen 21,3% över basårnivån. Om vi ser till användandet av kolsänkor och handel med utsläppsrätter, samt Irlands planerade användande av flexibla mekanismer landar landet 0,3%, i förhållande till basårnivån, över sitt mål. Detta gap räknar dock regeringen med att fylla med nationella åtgärder. Irland är den fjärde minsta utsläpparen i EU-15, men har det näst högsta utsläppet per capita.⁶⁰

Irland svär sig till en ledarroll, baserad i ett ansvar gentemot resten av världen och dess roll som utvecklat land. ”Ireland, as a developed country with among the highest per capita emissions in the world, must lead rather than follow in the battle against climate change.”⁶¹ Den irländska regeringen utvecklar dock inte detta ansvar i någon stor utsträckning, utan ser sig snarare som en del av en större grupp aktörer med ett gemensamt ansvar i och med dess medlemskap i EU och delaktighet i UNFCCC

Uppoffring eller möjlighet?

Även Irland konstruerar klimatförändringar som en utmaning, vilken bildar en utgångspunkt i analysen av berättelser om möjligheter och utmaningar i retoriken. “The challenge now for

⁵⁸Danish NAP, 2007, s. 13

⁵⁹ Ireland’s Pathway to Kyoto Compliance, 2006, s. 8

⁶⁰ EEA, 2010, s. 70f

⁶¹ Framework for Climate Change Bill 2010, s. 1

Ireland is to plan and implement effective action across all sectors to achieve a progressive lowering of the carbon intensity of the economy.”⁶² Utmaningen består i att skapa en, ur ett klimatperspektiv, hållbar irländsk ekonomi, en stor utmaning i förhållande till Irlands tillväxt innan krisen. “The target is extremely challenging in view of Ireland’s exceptional economic growth and increase in population over the past sixteen years.”⁶³ Utifrån denna ram växer de irländska uppoffrings- och möjlighetsberättelserna fram. Båda två återfinns i policydokument, men möjlighetsberättelsen är avsevärt mycket starkare än uppoffringsberättelsen. Möjlighetsberättelsen konstrueras av begrepp som tillväxt, kostnadseffektivitet, konkurrenskraftighet och långsiktighet medan uppoffringsberättelsen bygger på kostnader.

Uppoffringsberättelsen konstrueras framför allt utifrån kostnader och regeringen varnar för att dessa kostnader kommer påverka alla. ”(...) that the overall costs of the Strategy will be spread across the economy as a whole and indeed are likely to impact in some way on every household. It would clearly be impossible to attempt to quantify the total cost. However, the measures in the Strategy also present opportunities for savings across the economy, right down to the individual household (...) More importantly, it is quite certain that, for society as a whole, the costs of inaction would greatly outweigh the cost of action.”⁶⁴ Som vi ser här konstruerar man dock en långsiktig möjlighetsberättelse och använder uppoffringarna som en språklig språngbräda. Uppoffringarna är ett nödvändigt ont, men i längden kommer vinsterna som kommer med att vara proaktiv bli så stora att de uppväger de kostnader som drabbat både staten, företagen och enskilda. “Through innovation, energy efficiency and more sustainability in our personal choices, Ireland can meet whatever post-2012 target is eventually agreed, without sacrificing competitiveness, economic performance or quality of life.”⁶⁵

Som vi såg ovan konstrueras utmaningen utifrån Irland stora tillväxt och svårigheten att kombinera tillväxt med utsläppsreduktioner. Senare i samma dokument visar regeringen dock på att ”Ireland is amongst the most successful Member States in achieving a decoupling of emissions growth from economic growth since 1990.”⁶⁶ De ekonomiska möjligheterna utgörs framför allt av nya arbetsmöjligheter som ett ”sustainable, low carbon society” ger, samt möjligheter till nya investeringar i samband med statliga intäkter från skatter och avgifter till

⁶² Ireland’s Pathway to Kyoto Compliance, 2006, s. 8

⁶³ Ibid., s. 8

⁶⁴ National Climate Change Strategy 2007-2012, 2007, s. 48

⁶⁵ Ibid., s. 14

⁶⁶ Ireland’s Pathway to Kyoto Compliance, 2006, s. 25

följd av utsläpp. Samtidigt menar man att det i många sektorer kommer bli så pass dyrt att reducera utsläppen att man i första hand bör ta hänsyn till kostnadseffektiviteten och hellre köpa utsläppsrätter än vidta för dyra åtgärder.

Den irländska regeringen menar att utsläppsreducering och anpassningsåtgärder idag kommer bli mycket mera kostnadseffektivt än att vänta med åtgärderna till framtiden, och sällar sig därmed till den allmänna konsensusen om att ”pollution prevention pays”. ”At a national level, we must assume that purchasing carbon allowances will become very much more expensive as deeper reductions are sought in the post-2012 period. It therefore makes economic sense to invest now in placing ourselves on a lower-carbon path for the future.”⁶⁷ De menar också, som sagt, att det är möjligt att reducera utsläpp utan att ge avkall på ekonomisk tillväxt. Den enda sektorn där regeringen räknar med att kunna utveckla teknologi för export är vågkraft, men i övrigt är Irland ”(...) a technology taker, it has little ability to influence the development of cleaner vehicle technology on its own.”⁶⁸ Det är alltså förhållandevis logiskt att Irland inte räknar med att tjäna stora pengar på klimatteknologi, men de ser fortfarande möjligheter till reduktion av kostnader genom effektivare energianvändning och användande av redan existerande tekniska lösningar.

Globalt ansvar

Den irländska regeringen erkänner Annex-1-ländernas historiska ansvar gentemot övriga världen men för inga långa resonemang kring relationerna mellan de mindre utvecklade länderna och de industrialiserade länderna, utöver de diskurser de reproducerar från UNFCCC och EU. “Developed countries, including Ireland, are primarily responsible for the historical build-up of greenhouse gas emissions in the atmosphere (some 80%), and therefore have a particular responsibility to control and reduce their emissions as part of the overall response... However, the Protocol’s target to reduce emissions for developed countries by 5% represented just a first step towards addressing a longer-term, complex and significant challenge.”⁶⁹

De argumenterar dock för att användandet av flexibla mekanismer är en form av stöd gentemot non-Annex-länder och att användandet av mekanismerna därmed kan sägas vara ett uttryck för internationell solidaritet. Det främsta argumentet för det omfattande användandet av mekanismerna är dock kostnadseffektivitet, vilket vi tidigare sett är ett centralt begrepp i

⁶⁷ National Climate Change Strategy 2007-2012, 2007, s. 48

⁶⁸ Ibid., s. 22

⁶⁹ Ireland’s Pathway to Kyoto Compliance, 2006, s. 12

den irländska retoriken. ”These mechanisms recognize that reductions in emissions have exactly the same benefit in terms of tackling climate change regardless of where in the world they occur. They also allow parties to the Protocol meet their commitments in the most cost-effective way available to them. (...) The Kyoto mechanisms, especially the Clean Development Mechanism, are of particular importance to developing countries as they can provide the funding for modern clean technologies.”⁷⁰ Här ser vi användningen av flexibla mekanismer som en form av bistånd, i linje med den reformistiska ekologiska rättvisan och den argumentationslinje som förs av UNFCCC.

En extra intressant aspekt i Irlands resonemang är att de är ett potentiellt mottagarland för åtgärder inom ramen för Joint Implementation, då de tillhör de länder bland Annex-1 som har sämst ekonomiska och tekniska förutsättningar för utsläppsreduktion. De väljer dock, som vi ser nedan, att inte ta emot utländska investeringar i utsläppsreducerande projekt, då det skulle få negativa ekonomiska konsekvenser för landet. “As set out in the National Climate Change Strategy, the current policy in relation to proposals for investment in JI projects in Ireland is that such projects would add to the overall economic cost of compliance with Ireland’s Kyoto Protocol obligations. In recognition of this position, the Environmental Protection Agency may only approve participation in JI projects outside of Ireland.”⁷¹ De menar alltså att det skulle innebära ökade kostnader för Irland i reduktionsprocessen. JI och CDM är liknande mekanismer, men trots att landet använder sig av CDM för att klara sina mål accepterar de inte att andra gör liknande investeringar i Irland. Detta agerande blir logiskt och rationellt enligt normen om kostnadseffektivitet, men om vi tar med kritiken mot de flexibla mekanismerna i beräkningen så använder Irland sig av verktyg som de själva anser olämpliga.

7.4. Teoretisk anknytning och jämförelse mellan staterna

Om vi återgår till den lilla tabellen som utgjorde min idealtypskonstruktion och mitt förväntade resultat utifrån tesen kan vi konstatera att den varken stämde helt eller var helt fel. Utifrån slutsatserna i resultatdelen ser den ut så här:

⁷⁰ National Climate Change Strategy 2007-2012, 2007, s. 16

⁷¹ Ireland’s Pathway to Kyoto Compliance, 2006, s 18

	Radikal ekologisk rättvisa	Reformistisk ekologisk rättvisa	Avsaknad av ekologisk rättvisa
Möjlighet	<i>1. Sverige Storbritannien</i>	<i>2. Danmark Irland</i>	<i>3.</i>
Uppoffring	<i>4.</i>	<i>5.</i>	<i>6.</i>

Att kategorisera in länderna i ett rutsystem är dock en smula förenklande. Som vi såg i redogörelsen för de tre länderna hade alla inslag av både möjlighets- och uppoffringsberättelsen, och alla tillskrev Annex-1 ett större ansvar än non-Annex, även om de hade olika åsikter om betydelsen av utsläppens ursprung.

Zannakis resultat i hans studie av Sverige är tillämpligt även på Storbritannien, som följer konstruktionsmönstret med berättelserna om möjligheter och radikal ekologisk rättvisa som dominerande drag i policyn. Tesen stämde också i fallet Irland, men även Danmark hade ungefär samma konstruktion som Irland trots att landet inte ”borde” ha resonerat som det gjorde. Därmed kan vi inte ha några förväntningar kring agerandet hos stater som inte är överambitiösa i sina utsläppsreduktioner utifrån resultatet av Zannakis studie. Om vi istället tar Börzels indelning av staternas roller som ledare och efterslänrare i beaktande finns det inte heller någon logik, då det typiska ledarlandet Danmark konstruerade sin identitet på samma sätt som efterslänrarlandet Irland. Istället framträdde en tydlig homogenitet i såväl identitetskonstruktionen som användandet av möjlighets- och rättviseberättelsen. Konstruktionen med möjlighet, ekologisk rättvisa och ledarskap verkar i sin grundform tillämpningsbar på alla studerade stater. Trots det finns det skillnader i vilka normer och värden de olika staterna lägger i sina konstruktioner, där den största skillnaden återfanns i berättelsen om rättvisa.

En möjlig anledning till att resultatet, särskilt med avseende på möjlighetsberättelsen, blev så homogent som det blev har att göra med att alla tre staterna är med i EU och parter under Kyotoprotokollet. I och med detta svär sig staterna till en gemensam uppfattning om klimatförändringarna, deras orsak och lösning, vilket reproduceras i den nationella policyn. I

framför allt fallet EU, men kanske även till viss grad FN, kan homogeniseringen ha att göra med resultatet av Schreurs och Tiberghiens forskning som diskuterades under den teoretiska bakgrunden. Europeiska stater formar europeisk policy genom att ”ladda upp” sina egna normer till gemenskapsnivå och formas av densamma genom att ”ladda ner” de europeiska normerna. I dessa processer av upp- och nedladdning formas både unionen och de enskilda aktörerna av varandras normer och identiteter, vilket kan tänkas leda till inkluderandet av samma storylines, normer och identitetskonstruktioner. Detta blir särskilt påtagligt i fallet Irland, som traditionellt tillhör eftersläntrarna på miljöområdet och ändå konstruerar sitt klimatpolitiska ställningstagande på ett sätt som liknar konstruktionen hos ledarna. Även i fallet Danmark är detta intressant då man anser sig orättvist behandlad i och med basårsproblematiken, i stor utsträckning använder sig av flexibla mekanismer och förutspår inte klara sin målsättning; goda förutsättningar för en mer negativ syn på utsläppsreduktioner. På grund av medlemskapet i unionen kan länderna socialiseras genom ”nedladdning” av gemensamma, legitimerande berättelser för att passa in i den progressiva identitetsgruppen som sätter standarden för unionen som helhet.

Detta leder oss vidare till användandet av storylines som ett verktyg för ett gemensamt identitetsskapande och en social acceptans. Hajer menar, som sagt, att storylines kan fungera som en legitimerande faktor genom att spela på gemensamma förförståelser. Alla studerade stater konstruerar sitt förhållningssätt till utsläppsreduktioner utifrån begreppen utmaning, kostnadseffektivitet och ansvar, och använder sig av storylines om möjlighet och varierande grad av ekologisk rättvisa. Berättelsernas innehåll är dock inte alltid samma för alla aktörer. Den sociala legitimiteten skapas genom att man anspelar på gemensamma associationer, men i praktiken behöver inte detta innebära att den faktiska innebörden av begreppen är samma. Både möjlighets- och rättviseberättelsen har konstruerats på liknande sätt i alla tre staterna, men de har lagt olika tyngd i berättelsernas olika aspekter.

De begrepp som tåls att tittas lite närmare på är kostnadseffektivitet och rättvisa/ansvar. Den enkla innebörden av begreppet kostnadseffektivitet är att reduktioner ska göras så effektiva som möjligt och till så låg kostnad som möjligt. Detta är en central norm i både möjlighets- och uppoffringsberättelsen hos alla tre länder, då alla menar att långsiktiga satsningar i längden är de mest kostnadseffektiva och att kostnadseffektiva reduktioner kan leda till vinster i form av exempelvis reducerade energikostnader, samtidigt som de kostnader som skulle komma att uppstå skulle hållas så små som möjligt och leda till så stora reduktioner

som möjligt. Danmark och Irland motiverade dessutom sitt användande av flexibla mekanismer med kostnadseffektiviteten och använde sig då av berättelsen om reformistisk ekologisk rättvisa; det spelar ingen roll var i världen utsläppen sker eftersom det ger samma effekt oavsett var källan ligger. Därmed blir kostnadseffektiviteten en central norm även i konstruerandet av statens globala ansvar.

Kostnadseffektiviteten som en del av möjlighetsberättelsen kan härledas till tillväxt, en norm som utan tvekan kan anses dominerande på alla nivåer i de flesta delar av vårt samhälle. Att använda möjlighetsberättelsen i konstruerandet av policier kring utsläppsreduktioner är nästan en nödvändighet för att motivera reduktioner av utsläpp. Att konstruera reduktionerna som en uppoffring skulle inte precis skapa en massiv, positiv folkopinion, då en reduktion av vår materiella välfärd och ett avsteg från tillväxtnormen skulle underminera en stor del av de fundamentala värdena i vårt samhälle. Därmed kan vi fråga oss om berättelsen om möjligheter egentligen går att kategorisera in i Dryzeks fantasifulla diskurskategori? Å ena sidan ser exempelvis Storbritannien klimatproblemen som ett ”market failure”, ett systemfel som måste rättas till och därmed en viss systemförändring. Å andra sidan handlar möjlighetsberättelsen om en viss omformning av samhället inom ramen för det existerande systemet, eftersom förändringarna måste leda till tillväxt. Alla tre staterna gör en poäng av att de åtgärder som vidtas inte kommer leda till minskad tillväxt. För att vara legitima måste policier skapa ekonomiskt välstånd och därmed faller kanske policier som främjar möjlighetsberättelsen snarare under vardagliga diskurser, då de rör sig inom ramen för tillväxtnormen.

Normerna om tillväxt och kostnadseffektivitet är i grund och botten i konflikt med normerna om rättvisa och ansvar. Enligt den radikala ekologiska rättvisan bör en stat som svär sig till rättvisenormen eftersträva utsläppsminskningar inom det egna landets gränser för att uppnå en hållbar utsläppskvot per capita. Att det är de globala, aggregerade utsläppen som räknas är inte ett argument för att det är legitimt att reducera utsläppen där det är som billigast, alltså använda sig av flexibla mekanismer. Mekanismerna har dock blivit legitima med hjälp av de argument som Danmark och Irland använder sig av; utsläppsreducerande projekt som en form av bistånd, då de utvecklade länderna överför teknik och kunskap för att främja en långsiktig hållbar utveckling. Detta faktum belyser två problem eller aspekter värda att titta närmare på. För det första kan vi se en svag motsättning i att stöttandet av länderna i utveckling motiveras med att man vill främja en långsiktig hållbar utveckling, samtidigt som man i de rikare, industrialiserade länderna därmed minskar sina egna reduktioner och sin egen utveckling mot

ett långsiktigt, hållbart samhälle. Detta är dels i linje med den stående kritiken mot de flexibla mekanismerna och dels aktualiserar det Karlssons och Parkers konstaterande att det blir svårt för de rika "ledarstaterna" att upprätthålla sin trovärdighet om de själva inte i första hand reducerar sina egna utsläpp. Även additionalitetsprincipen är intressant i sammanhanget, då biståndslinjen förutsätter att de reduktioner som görs genom de flexibla mekanismerna inte hade skett om ett rikt land inte hade bidragit med vetande och medel. Om det finns det minsta tvivel om att additionalitetsprincipen inte följs blir Annex-1-ländernas trovärdighet genast mycket mindre, då reduktionsbördan mer direkt hamnar på länderna i utveckling.

Den andra frågan som väcks i och med den eventuella konflikten mellan rättvise- och kostnadseffektivitetsnormerna är den om Storbritanniens och Sveriges agerande. Att Danmark och Irland motiverar sitt användande av flexibla mekanismer med den institutionaliserade och accepterade (om än omdiskuterade) logiken om tekniköverföring och additionalitet är rationellt, i och med att det dessutom innebär ökad kostnadseffektivitet. Att Storbritannien inte bara låter bli att använda sig av utsläppsreduktioner på andra platser, utan dessutom i klartext skriver ut att alla europeiska reduktioner bör stanna i Europa är, enligt normen om kostnadseffektivitetens logik, inte ett rationellt beteende. Detta blir lite extra ologiskt, med tanke på att det egna vinstintresset är det starkaste draget i brittisk policy och de dessutom saknar ett uttalat historiskt ansvarstagande. De vurmar också för ytterligare reformer av CDM-mekanismen, för att bättre anpassa den till mottagarländernas förutsättningar och behov. För att väga upp all denna omotiverade altruism ska det dock poängteras att både Sverige och Storbritannien håller dörren öppen för användandet av mekanismerna i framtiden, när reduktionsmålen blir större. Frågan är då om det är så att stater med en stor känsla för rättvisa och ansvar överimplementerar sina åtaganden, eller om det samband vi kan skönja är det omvända (vilket ur ett rationellt perspektiv kanske är mer troligt); stater som överimplementerar är stater med de ekonomiska och tekniska förutsättningarna som ger dem möjligheten att vara ambitiösa, och de har därmed råd att vara altruistiska.

Ytterligare en intressant aspekt av rättviseberättelsen är det faktum att den saknar antagonist. Uppoffrings- och möjlighetsberättelserna har tydliga antagonister i varandra, men detta saknas (av naturliga skäl?) för rättviseberättelsen. Vi kan mer eller mindre anta att det blir svårt för stater att behålla någon form av social legitimitet om de svär sig till en berättelse om global orättvisa. Rättvisans tar istället former som passar användarens syfte inom ramen för vad som är normaliserat, och rättvisan får därmed en flytande karaktär. Ett tydligt exempel på detta är

Irlands resonemang kring JI och CDM. Användandet av rättviseberättelsen blir en förutsättning för social legitimitet.

8. Slutdiskussion och sammanfattning

8.1. Slutdiskussion

Klimatförändringarna beror, enligt UNFCCC, till stor del på mänsklig aktivitet. Vissa förändringar i klimatet hade skett även om människan inte hade släppt ut växthusgaser, men de katastrofala effekter som det internationella samfundet menar att vi har framför oss beror på människans förbränning av fossila bränslen. Det finns en institutionaliserad uppfattning att de utmaningar som dessa förändringar kommer innebära är de största som mänskligheten har att förhålla sig till. Syftet med denna uppsats har varit att belysa hur olika europeiska stater förhåller sig till denna utmaning, med utgångspunkt i Zannakis studie av Sverige, och EU:s agerande på den internationella arenan, där båda går tvärt emot det sociala dilemmats logik.

Både Sverige, EU och de tre studerade staterna konstruerar sin klimatpolitiska identitet utifrån en ledarskapsroll, vilken i sin tur möjliggörs av en kombination av en uppfattning om utsläppsreduceringar som en ekonomisk och politisk möjlighet, samt en global ansvarskänsla. Resultatet av denna studie har visat på en hög grad av homogenitet i resonemangen hos de olika aktörerna, något som kan förklaras av diskursiva reproduktioner av storylines, socialisering mellan stater och behov av legitimitet för nationella policies.

Parker och Karlsson menar att det är vitalt för den Europeiska Unionen att den klarar av sina reduktionsmålsättningar för att på ett trovärdigt sätt behålla sin ledarroll. De visar på att det finns stora skillnader mellan hur väl olika europeiska stater klarar sina målsättningar, och EEA menar det är nödvändigt att vissa stater överpresterar för att de aggregerade målen ska uppnås. Ytterligare en förutsättning för att målen ska nås är användandet av flexibla mekanismer. Jag menar att det finns en konflikt mellan två starka normer inom klimatpolitiken; den om global rättvisa och den om kostnadseffektivitet. Det internationella samfundet har löst denna konflikt genom att tillämpa den reformistiska ekologiska rättviseberättelsen, snarare än den radikala, för att på så sätt lämna utrymme för en kombination av de båda. Zannakis är i sin tur skeptisk till trovärdigheten i Sveriges ledarroll, om de i framtiden kommer låta rättvisepatoset stå tillbaka för normen om tillväxt och kostnadseffektivitet, och

jag kan inte göra annat än att hålla med.⁷² Kostnadseffektiviteten är den dominerande normen i alla studerade länders möjlighetsberättelser och tillväxten är en nödvändig förutsättning för att någon förändring ska ske. En ledaridentitet kan givetvis konstrueras med kostnadseffektivitet som ett dominerande villkor; Storbritannien och Danmark gör det i och med att de visar ledarskap gentemot andra industriländer genom att förena tillväxt och utsläppsreduktioner. Jag menar dock att Zannakis har en poäng, och ställer mig skeptisk till konstruktionen av rättvisa som ett kostnadseffektivt alternativ. Annex 1-länder som säger sig ta en ledarroll, inte bara gentemot andra Annex 1-länder utan även gentemot non-Annex-länder, kan inte ta på sig ambitiösa reduktionsmål för att sedan inte genomföra reduktionerna på sina egna utsläpp och samtidigt behålla trovärdigheten.

De slutsatser jag har dragit i denna studie bygger, som tidigare nämnt, på lite för tillrättalagd information. Det skulle vara intressant med djupare studier av de olika staternas konstruktioner för att belägga eller påvisa brister i mina slutsatser. Därtill skulle studier av andra europeiska stater vara relevanta för att se om reproduktionen av de olika berättelserna är genomgående i hela unionen, särskilt med avseende på de sydeuropeiska staterna som än så länge inte har behandlats av denna typ av studier (så vitt jag vet).

8.2. Sammanfattning

EU har en självpåtagen ledarroll i internationella, klimatpolitiska sammanhang. Trots det sociala dilemmats logik väljer flera europeiska stater att kliva fram och påverka unionen i en ambitiös klimatpolitisk riktning, och driver på andra stater att göra detsamma. Tidigare forskning menar på att vissa stater är ambitiösare än andra och att dessa driver unionens utveckling. En fallstudie av Sverige visar på att denna ambitiösa identitet konstrueras av synen på utsläppsreduktioner som en ekonomisk och politisk möjlighet och ett globalt ansvarspatos. Syftet med denna uppsats har varit att med hjälp av diskursanalytiska verktyg dekonstruera de klimatpolitiska strategierna hos ytterligare tre europeiska stater, närmare bestämt Storbritannien, Danmark och Irland, för att se om man utifrån Sveriges konstruktion kan dra några slutsatser om andra stater. De tre studerade staterna representerar olika delar av spektrumet över hur väl olika stater klarar sina implementeringar, med avseende på deras reduktionsmål. Studiens resultat blev att den stat som också gjort mer än den behövt, Storbritannien, konstruerar sin identitet på samma sätt som Sverige. Irland, som klarar sitt mål med hjälp av flexibla mekanismer, och Danmark, som inte klarar sitt mål trots användandet av

⁷² Zannakis, 2009, s. 236

mekanismer, följde dock inte det förväntade mönstret. Även dessa stater konstruerade sina identiteter på samma sätt som Sverige, med en liten skillnad i resonemanget kring det globala ansvaret. Detta var dock förväntat, med tanke på deras användande av de flexibla mekanismerna. Studiens resultat blev därmed en något oväntad homogenitet, samt ett konstaterande att de berättelser som använts för att konstruera identiteterna omformas efter staternas behov och inte alltid är teoretiskt överensstämmande, trots att de återfinns i samma dokument.

Referenser

Tryckta källor:

Bergström, Göran & Boréus, Kristina, *Textens mening och makt*, 2005, Studentlitteratur

Bäckstrand, Karin & Lövbrand, Eva, *Climate Governance Beyond 2012: Competing Discourses of Green Governmentality, Ecological Modernization and Civic Environmentalism*, i *The Social Construction of Climate Change*, Pettenger, Mary E. (red), 2007, Ashgate

Börzel, Tanja, *Pace-setting, Foot-dragging and Fence-setting: Member State Responses to Europeanization*, i *the European Union: Actors, Institutions and Processes (2nd edition)*, Jordan, Andrew (red), Sterling 2005

Dryzek, John S., *The Politics of the Earth – Environmental Discourses*, 1997, Oxford University Press

Hajer, Maarten, *The Politics of Environmental Discourse*, 1997, Oxford

Naurin, Daniel, *Politik för hållbar utveckling i den Europeiska Unionen*, i *Hållbar utveckling som politik: om miljöpolitikens grundproblem*, Jagers, Sverker C. (red), Malmö Liber AB, 2005

Parker, Charles F. & Karlsson, Christer, *Climate Change and the European Union's Leadership Moment: An Inconvenient Truth*, 2010, Journal of Common Market Studies, vol 48, no 4

Schreurs, Miranda & Tiberghien, Yves, *Multi-Level Reinforcement: Explaining European Union Leadership in Climate Change Mitigation*, 2007, Global Environmental Politics, vol 7, no 4

Rothstein, Bo, *Sociala fällor och tillitens problem*, i *Ett missnöjt folk*, Sören Holmberg och Lennart Weibull (red), 1997

Zannakis, Mathias, *Climate Policy as a Window of Opportunity*, 2009

Winther Jørgensen, Marianne & Philips, Louise, *Diskursanalys som teori och metod*, 2000, Studentlitteratur

Elektroniska källor:

Björklund, Marianne & Hedström, Ingrid, *Nöjd Reinfeldt har fått EU att enas om klimatet*, Dagens Nyheter, 2009-10-30, återfinns på <http://www.dn.se/fordjupning/europa2009/enighet-om-klimatfinansiering-1.985609>, hämtad 2010-11-03

European Environmental Agency, *Tracking progress towards Kyoto and 2020 targets in Europe*, EEA Report no 7/2010, återfinns på <http://www.eea.europa.eu/publications/progress-towards-kyoto>, hämtad 2010-11-08

Europeiska kommissionens klimatåtgärder, återfinns på http://ec.europa.eu/climateaction/eu_action/index_sv.htm, hämtad 2010-12-03

Naturvårdsverket, FN:s klimatpanel (IPCC), återfinns på <http://www.naturvardsverket.se/sv/Forskning/Var-forskning/Forskning-om-klimat/Annand-forskning-om-klimatets-forandring/FNs-klimatpanel-IPCC/>, hämtad 2010-12-22

UNFCCC, *Feeling the heat*, återfinns på http://unfccc.int/essential_background/feeling_the_heat/items/2917.php, hämtad 2010-11-15

Storbritannien

Climate Change – The UK Programme 2006
http://www.decc.gov.uk/en/content/cms/what_we_do/change_energy/tackling_clima/programme/programme.aspx, hämtad 2010-11-10

Department for Environment, Food and Rural Affairs, *EU emissions trading scheme: Approved Phase II National Allocation Plan 2008-2012*, 2007
http://www.decc.gov.uk/en/content/cms/what_we_do/change_energy/tackling_clima/emissions/eu_ets/euets_phase_ii/phaseii_nap/phaseii_nap.aspx, hämtad 2011-01-03

Department for Environment, Food and Rural Affairs, *Defra's Climate Change Plan 2010*, finns tillgänglig på <http://www.defra.gov.uk/environment/climate/documents/climate-change-plan-2010.pdf>, hämtad 2011-01-03

Department of Energy and Climate Change, *Beyond Copenhagen – The UK Government's International Climate Change Action Plan*, 2010, finns tillgänglig på http://www.decc.gov.uk/en/content/cms/what_we_do/change_energy/tackling_clima/int_climate/int_climate.aspx, hämtad 2010-11-23

Department of Energy and Climate Change, *The Road to Copenhagen – The UK Government's case for an ambitious international agreement on climate change*, 2009, finns tillgänglig på <http://www.official-documents.gov.uk/document/cm76/7659/7659.pdf>, hämtad 2010-11-23

Secretary of State for Environment, Food and Rural Affairs, *Government response to the conclusions and recommendations of the Environmental Audit Committee: Adapting to Climate Change, Sixth Report of Session 2009-10*, 2010, finns tillgänglig på <http://www.defra.gov.uk/environment/climate/documents/eac-response-100804.pdf>, hämtad 2010-11-23

Danmark

Danska Regeringen, *Erhvervs-klima-strategi – Globale udfordringer – danske muligheder*, 2009, finns tillgänglig på http://www.ens.dk/da-DK/NyTeknologi/greenlabs/Om_Green_Labs_DK/Documents/Erhvervs-klima-strategien.pdf, hämtad 2010-11-24

Danska Regeringen, *Grøn vækst – Udfordringer, muligheder og dilemmaer i den grønne omstilling*, 2010, finns tillgänglig på [http://www.stm.dk/multimedia/Groen vækst indledning og sammenfatning.pdf](http://www.stm.dk/multimedia/Groen_vækst_indledning_og_sammenfatning.pdf), hämtad 2010-12-06

Energistyrelsen, *Danmarks statslige JI/CDM-program*, 2009, finns tillgänglig på <http://www.ens.dk/da-dk/klimaogco2/klimaprojekter/documents/profilbrochure%20dk.pdf>, hämtad 2010-11-23

Energistyrelsen, *Denmarks National Allokation Plan 2008-2012*, 2007, finns tillgänglig på http://193.88.185.141/Graphics/Energipolitik/dansk_energipolitik/CO2_kvoter/allokering/NA_P2_godk_eng.pdf, hämtad 2010-11-25

Energistyrelsen, *Det danske eksempel*, 2009, finns tillgänglig på <http://www.kemin.dk/da-DK/videnom/Documents/Det%20danske%20eksempel%20FINAL%20200209.pdf>, hämtad 2010-11-24

Finansministeriet, Miljøministeriet, Skatteministeriet, Udenrigsministeriet, Økonomi- og Erhvervsministeriet, *En omkostningseffektiv klimastrategi*, 2003, finns tillgänglig på <http://www.fm.dk/Publikationer/2003/En%20omkostningseffektiv%20klimastrategi.aspx>, hämtad 2010-11-24

Klima- og energiministeriet, *Klimapolitisk redegørelse 2009 – Klima- og energiministerens redegørelse til Folketinget om klimapolitikken*, finns tillgänglig på <http://www.kemin.dk/Documents/Klima-%20og%20Energipolitik/Klimapolitisk%20redeg%C3%B8relse.pdf>, hämtad 2010-11-23

Irland

Department of the Environment, Heritage and Local Government, *Ireland National Climate Change Strategy 2007-2012*, finns tillgänglig på <http://www.environ.ie/en/Publications/Environment/Atmosphere/FileDownload,1861,en.pdf>, hämtad 2010-11-24

Department of the Environment, Heritage and Local Government, *Ireland's Pathway to Kyoto Compliance – Review of the National Climate Change Strategy*, 2006, finns tillgänglig på <http://www.environ.ie/en/Publications/Environment/Atmosphere/FileDownload,1289,en.pdf>, hämtad 2010-11-24

Department of the Environment, Heritage and Local Government, *Framework for Climate Change Bill 2010*, finns tillgänglig på <http://www.environ.ie/en/Publications/Environment/Atmosphere/FileDownload,21824,en.pdf>, hämtad 2010-11-24

Gormley, John, Minister for the Environment, Heritage and Local Government, *Dáil Statement on the Carbon Budget 2010*, 11 december 2009, finns tillgänglig på <http://www.environ.ie/en/Publications/Environment/Atmosphere/FileDownload,21823,en.pdf>, hämtad 2010-12-13